

MUSEOT AINEETTOMASSA KÄÄNTEESSÄ

Elävä perintö museostrategiana ja -työnä

Reetta Karhunkorva, Laura Kokki, Leena Paaskoski, Tiina Tiilikainen & Asta Vaittinen

LUSTON JULKAISUJA 10

MUSEOT AINEETTOMASSA KÄÄNTEESSÄ

Elävä perintö museostrategiana ja -työnä

Julkaisija: Suomen Metsämuseo Lusto
Toimittaja: Marko Rikala
Taitto: Ihmekammari - Kimmo Heikkilä Design

Kannen kuva: Maija Vannas, Metsie-keruun kokoelma, Lusto

Punkaharju, 2026
Luston julkaisuja 10

ISBN 978-952-7670-00-2 (pdf)
ISSN 2489-4168

Suomen
Metsämuseo
LUSTO

 Suomen
Erämuseosäätiö

SISÄLLYS

Esipuhe	3
Alkusanat	5
I Johdatus elävään perintöön	6
II Elävä perintö museokonseptina ja -strategiana	11
Lusto kestävien metsäsuhteiden vahvistajana	11
Erämuseohanke elävän perinnön polulla	14
Elävän perinnön kipinä: museokonsepti	15
III Elävä perintö museotyönä	17
Näkemyksiä elävän perinnön työstä museoissa	19
Metsäsuhteet elävän perinnön työkaluna	21
Elävän perinnön Erämuseota rakentamassa	23
IV Elävän perinnön polku ja työkalut	25
Elävän perinnön polku	26
Työkalut	27
Museo ja elävä perintö -työpaja	27
Museostrateginen kompassi	30
Elävän perinnön reppu	31
Meidän perintömme -kortit	35
Elävän perinnön suunnistuskartta	36
Elävän perinnön pohdin	37
V Museot aineettomassa käännteessä	39
Lähteet	41
Liite 1.	45

ESIPUHE

Elävä perintö voi muuttaa museoon ja museon. Kun Suomen Metsämuseo Lustossa ryhdyttiin vuonna 2014 tutustumaan Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan yleissopimuksen määrittelemään aineettoman kulttuuriperinnön eli elävän perinnön käsitteeseen ja listaamaan metsään liittyviä elävän perinnön ilmiöitä, käynnistyi prosessi, jonka merkitys ja laajuus hahmottuivat vasta paljon myöhemmin. Elävä perintö suuntaa museon katseen voimakkaasti sen ympärillä eläviin ja vaikuttaviin yhteisöihin, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Se ohjaa tarkastelemaan museotyötä uusin tavoin: toimintana, yhteistyönä, merkityksinä ja vaikuttavuutena. Luston se ohjasi lopulta muotoilemaan uudelleen koko museokonseptinsa. Tuloksena syntyi dynaaminen museo, jonka keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt ja työkaluina ajan ulottuvuudet, kokoelmat ja museoiden uudet ja perinteiset toimintatavat. Dynaaminen museo tavoittelee yhteiskunnassa vaikuttavuutta, joka viime kädessä rakentaa parempaa tulevaisuutta.

Suomen Erämuseosäätiö suunnittelee suomalaisen luontosuhteen museota Imatralle. Erä- ja luontokulttuurimuseon suunnittelu on ainutlaatuinen tehtävä, jossa museon strategian, konseptin ja toimintojen rakentaminen antaa mahdollisuuden ja myös vastuun tarkastella museoinstituution yhteiskunnallista roolia, merkitystä sekä vaikuttavuutta nyt ja tulevaisuudessa. Siinä missä tuleva Erämuseo (työnimi) nähdään suunnittelupöydällä vahvasti kansainvälisesti kiinnostavana käyntikohteena, porttina itäisen Suomen luonto- ja kulttuurimatkailulle tai aihepiirinsä kulttuuriperinnön talentajana, on se myös yhtä lailla valtakunnallinen konsepti, jonka keskiössä on aihepiirinsä elävän perinnön vahvistaminen ja siirtäminen tuleville sukupolville. Suunnitteluprosessin aikana elävä perintö on noussut merkittävään rooliin kaikilla osa-alueilla. Tulevan Erämuseon strategiassa elävä perintö linkittyy ja muotoilee toimintatapoja ja museokonseptia läpileikkaavana voimana.

Elävä perintö ei siten ole vain yksi museotyön laji tai kiinnostava uusi lisä museon aktiviteetteihin. Elävä perintö toimii yhtä hyvin museon strategiana, missiona ja museotyön ohjaajana. Se voi muuttaa myös ymmärrystä kulttuuriperinnöstä ja kulttuuriperinnön vaalimisesta, sillä elävää perintöä voi suojella vain mahdollistamalla yhteisöille tärkeiden, kestävien ja ihmisoikeuksia kunnioittavien tietojen, taitojen, maailmankuvien ja toiminnan harjoittamista. Kulttuuri ja kulttuuriperintö ovat jatkuvassa muutoksessa. Viime kädessä museoiden kulttuuriperintötyön tavoite on vahvistaa kulttuurin elin- ja muutosvoimaa.

Tämä julkaisu on tehty Suomen Metsämuseo Luston ja Suomen Erämuseosäätiön yhteisessä projektissa *Museot aineettomassa käänteessä – Elävä perintö museostrategiana* (2024–2025). Kiitämme projektin rahoittanutta Museovirastoa ja projektissa työskennelleitä museopedagogeja Asta Vaittista ja Tiina Tiilikaista sekä yhteistyökumppaneitamme TAKO ry:n pooli 1:tä, Kantapuu-konsortiota sekä Elävän perinnön luontorinkiä.

Reetta Karhunkorva, Leena Paaskoski ja Laura Kokki

Museot aineettomassa käänteessä -seminaari järjestettiin Lustossa marraskuussa 2025.

Kuva: Reetta Karhunkorva.

ALKUSANAT

Aineeton elävä kulttuuriperintö on viime vuosina noussut vahvasti esiin museokentällä. Suomessa termi tuli vuonna 2019 kirjatuksi niin museolain ja kuntien kulttuuritoimintaa säätelevän lain perusteluihin kuin hallitusohjelmaan. Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiaksi vuosille 2023–2030 tarkastelee kulttuuriperintöä ensi kertaa kokonaisvaltaisesti ja nostaa aineettoman aineellisen ja digitaalisen rinnalle. Myös maailmanlaajuinen museoammattilaisten yhteisö ICOM määrittelee museon koskevan yhtä lailla aineellista kuin aineetonta. Selkänöjaa siis on.

Suomalainen museokenttä on alusta asti ollut mukana elävän perinnön työssä, kun Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta vuonna 2013 ratifioitiin. Aineettoman kulttuuriperinnön työtä on tehty meillä jo pitkään, mutta silti elävän perinnön käytännöt museoissa ovat yhä muotoutumassa, ja niihin liittyy paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Museot aineettomassa käännteessä -hanke on tuonut tärkeän panoksen tähän työhön edistämällä elävän perinnön näkökulman integroimista osaksi museoiden toimintaa ja suunnittelua. Nyt käsillä oleva julkaisu avaa, perustelee ja tekee konkreettiseksi niitä mahdollisuuksia, joita elävän perinnön työ tarjoaa museoille.

Julkaisu kokoaa yhteen ja esittelee hankkeen aikana kehitettyjä työkaluja ja menetelmiä. Hankkeessa on luotu malleja, jotka keskittyvät elävän perinnön näkökulman integroimiseen vaikuttavaan museostrategiaan. Lisäksi on kehitetty menetelmiä elävän perinnön yhteisöjen tunnistamiseksi sekä yhteisölähtöisen yhteistyön luomiseksi. Hanke myös edistää työnjakoa museoiden välillä.

Elävän perinnön työ museoissa voi lisätä kulttuuriperinnön yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja merkitystä ja auttaa museoita profiloitumisessa, omien vahvuuksien tunnistamisessa, uudistumisessa ja strategisesti keskeisen osaamisen vahvistamisessa. Elävällä perinnöllä on keskeinen tehtävä myös kestävyysmurroksessa. Siten museoiden vahvistuva rooli elävän perinnön työssä edistää myös Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden toteutumista.

Leena Marsio
Museovirasto

I • JOHDATUS ELÄVÄÄN PERINTÖÖN

Viime vuosina kulttuuriperinnön kentällä on tapahtunut aineeton käänne: paradigmanmuutos, jossa huomio on siirtynyt yhä vahvemmin aineettoman kulttuuriperinnön merkitykseen. Tämä muutos näkyy erityisesti museotyössä: esineisiin liittyviä muistoja, käyttötapoja ja tulkintoja tarkastellaan nyt aiempaa monipuolisemmin, ja kokoelmien arvo nähdään myös elävän perinnön näkökulmasta (Siivonen 2019; Paasikoski et al. 2022).

Keskeisenä vaikuttimena kehityksessä on ollut Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskeva yleissopimus (UNESCO 2003), joka on laajentanut käsitystä kulttuuriperinnöstä. Museoiden ydintehtäviin kuuluu edelleen kulttuurihistoriallisesti, taiteellisesti tai tieteellisesti merkittävien esineiden ja aineistojen kerääminen, dokumentointi ja säilyttäminen tuleville sukupolville. Aineellisen rinnalla on kuitenkin alettu systemaattisesti huomioida myös aineetonta kulttuuriperintöä, mikä muistuttaa, että perinteinen jako aineelliseen ja aineettomaan on pitkälti keinotekoinen. Aineellinen ja aineeton ovat erottamattomasti toisiinsa kietoutuneita, ja voidaan myös ajatella, että kaikki kulttuuriperintö on viime kädessä aineetonta, sillä sen ydin kiteytyy arvoihin, merkityksiin ja niiden synnyttämään ymmärrykseen (Smith 2006).

Aineettoman kulttuuriperinnön voi ymmärtää monin tavoin, ja se on museoille ja kulttuurialan toimijoille entuudestaan tuttua. Perinteisesti on puhuttu esimerkiksi folkloresta eli henkisestä tai suullisesta perinteestä. Unescon yleissopimuksen tarkoittama aineeton kulttuuriperintö on kuitenkin folklorea laajempi asia (ks. Kamppinen & Hakamies 2013), ja sen tulee täyttää tietyt kriteerit (UNESCO 2003). Tässä julkaisussa käytämme termiä elävä perintö korostaaksemme, sopimuksen mukaisesti, perinnön ilmenemistä tietoina, taitoina, maailmankuvina ja toimintana elävissä ihmisissä ja yhteisöissä.

Käsite elävä perintö (*living heritage*) on lähtöisin Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimuksesta (ks. Mäkelä & Valo 2025), jossa sillä tarkoitetaan juuri sellaista aineetonta kulttuuriperintöä, joka elää yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden elämässä ja jonka nämä itse tunnistavat omakseen. Se muodostuu käytännöistä, esityksistä, ilmaisuista, tiedoista ja taidoista, jotka yhdessä tarjoavat ihmisille identiteetin rakennusaineita ja jatkuvuuden tunnetta.

Metsänomistajaperhe marjasaaliineen.

Kuva: Markku Eskola, Markku Eskolan kokoelma, Lusto.

Elävä perintö on siis kestäviä ja ihmisoikeuksia kunnioittavia tietoja, taitoja, maailmankuvia, käytäntöjä ja toimintaa, joita on elävissä ihmisissä ja yhteisöissä. Elävä perintö on läsnä ihmisten ja yhteisöjen elämässä, arjessa ja juhlassa. Se on jotakin merkityksellistä, jota ihmiset ja yhteisöt haluavat harjoittaa, vaalia ja siirtää eteenpäin. Elävä perintö voi siirtyä yksilöiden, yhteisöjen tai sukupolvien välillä. Ylisukupolvisuus tarkoittaa eri sukupolvien välistä vuorovaikutusta perheissä, suvuissa tai laajemmin yhteiskunnassa. Sitä esiintyy myös ryhmissä ja yhteisöissä, joissa ihmiset eivät ole sukua toisilleen. Ylisukupolvisuus näkyy tietojen, taitojen, arvojen, resurssien ja hyvinvoinnin siirtymisenä sukupolvien välillä, sekä vanhemmilta nuoremmille että nuoremmilta vanhemmille. (Karhunkorva 2024; ks. myös Siivonen 2013.) Elävää perintöä ilmenee kaikilla inhimillisen elämän osa-alueilla.

Sopimuksen keskiössä ovat yhteisöt ja heidän oman kulttuuriperintönsä harjoittaminen, ylläpitäminen ja siirtäminen eteenpäin. Elävän perinnön tulee olla harjoittajilleen merkityksellistä, elävää ja uudistuvaa – ei vain menneisyyden jäännös, vaan jatkuvasti muuttuva osa nykyhetkeä ja tulevaisuutta.

Unescon sopimus onkin tuonut myös kulttuuriperinnön suojeluun uudenlaisen, tulevaisuuteen suuntautuvan otteen. Aiemmin kulttuuriperinnön suojelussa kansainvälisesti käytettyjen käsitteiden *protection*, *preservation* ja *conservation* sijaan elävän perinnön yhteydessä käytetään dynaamisempaa termiä *safeguarding*, joka korostaa elävän perinnön vaalimista nimenomaan sen aktiivisen harjoittamisen, siirtämisen ja uudistamisen kautta. (Kanerva & Mitchell 2015.) **Elävää perintöä suojellaan parhaiten perinteitä harjoittamalla.**

Sopimus painottaa lisäksi elävän perinnön kriteereinä sen yhteyttä kestäväan kehitykseen, tasa-arvoon, ihmisoikeuksiin, kulttuuriseen moninaisuuteen ja inhimilliseen luovuuteen.

UNESCON YLEISSOPIMUKSEN 2. ARTIKLAN (MÄÄRITELMÄT) 1. KOHTA

”Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoa, taitoja – sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä, artefakteja ja kulttuurisia tiloja – jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksityishenkilöt tunnustavat osaksi kulttuuriperintöään. Tätä aineetonta kulttuuriperintöä, joka siirtyy sukupolvelta toiselle, yhteisöt ja ryhmät luovat jatkuvasti uudelleen suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa luonnon ja oman historiansa kanssa, ja se tuo heille tunteen identiteetistä ja jatkuvuudesta, edistäen siten kulttuurisen moninaisuuden ja inhimillisen luovuuden kunnioitusta. Tässä yleissopimuksessa keskitytään ainoastaan sellaiseen aineettomaan kulttuuriperintöön, joka vastaa nykyisiä ihmisoikeuksia koskevia asiakirjoja sekä täyttää vaatimukset yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden välisestä kunnioituksesta ja kestävästä kehityksestä.” (UNESCO 2003.)

Sopimus edistää elävän perinnön tunnistamista ja vaalimista luetteloinnin kautta. Unesco ylläpitää kahta aineettoman kulttuuriperinnön kansainvälistä luetteloa: Ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloa (*The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity*) ja Kiireellistä suojelua vaativan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloa (*List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*). Lisäksi Unescolla on vielä hyvien suojelukäytäntöjen rekisteri (*Register of Good Safeguarding Practices*).

Suomi ratifioi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimuksen vuonna 2013. Suomessa sopimuksen toimeenpanosta vastaa Museovirasto. Työn keskeinen väline on luettelointi, jota toteutetaan kahdessa tasossa: Museoviraston ylläpitämässä kansallisessa luettelossa ja avoimessa elävän perinnön wikiluettelossa. Kansalliseen luetteloon valitaan wikiluettelosta ne ilmiöt, jotka täyttävät tietyt kriteerit ja saavat virallisen tunnustuksen opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Unescon kansainvälisiin luetteloihin voidaan ehdottaa vain ilmiöitä, jotka ovat ensin mukana kansallisessa luettelossa. (Ks. <https://aineetonkulttuuriperinto.fi/>.)

Suomessa sopimuksen toimeenpanoa tukevat myös elävän perinnön ringit, jotka kokoavat yhteen elävän perinnön harjoittajia sekä siihen liittyvän koulutuksen, tutkimuksen ja tallennuksen toimijoita. Suomessa aineettoman kulttuuriperinnön suojele kytkeytyy tiiviisti myös laajempiin kansallisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin.

Kulttuuriperintö on valittu osa kulttuuria: sen erityisen merkitykselliseksi ja todistusvoimaiseksi koettu osa. Valitsijoina toimivat yksilöt, yhteisöt ja instituutiot. Kulttuuriperintö on valittu säilymään, todistamaan ja välittämään tietoa. Kulttuuriperintö rakentaa kulttuurista itseymmärrystä, identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Se heijastaa yhteiskunnan arvoja ja valtasuhteita: sitä, mitä pidämme tärkeänä säilyttää, jotta voimme muistaa tai ymmärtää. (Ks. esim. Lillbroända-Annala 2014; Tuomi-Nikula et al. 2013.)

Kulttuuriperintö syntyy prosessissa, jossa kulttuurin ilmaus tunnistetaan, eristetään ja merkityksellistetään. Näin siitä tulee kulttuuristen merkitysten kantaja ja välittäjä. Museointiprosessissa valitaan ja määritellään kulttuurin ilmauksia, joilla on museoarvoa – arvoa museotyön kohteena, museolle ja sen käyttäjille. Museoarvoa mitataan sillä, miten hyvin jokin objekti tai kokoelma voi välittää niitä merkityksiä, joiden välittämiseen sen on museointiprosessissa nähty soveltuvan. (Bohman 2003; Häyhä et al. 2015; ks. Rönkkö 2014.)

Elävän perinnön näkökulma korostaa voimakkaasti yhteisöjen ja ryhmien osallisuutta kulttuuriperinnön valitsijoina ja määrittelijöinä. Unescon sopimuksen mukaisesti elävää perintöä voivat olla vain ne perinteet, jotka yksilöt, ryhmät ja yhteisöt itse tunnustavat ja hyväksyvät. (Kanerva & Mitchell 2015, 31; UNESCO 2003)

Elävä perintö voidaan nähdä myös kulttuuriperinnön uutena tulkintana. Elävän perinnön ohella museoissa puhutaan enenevässä määrin myös tulevaisuusperinnoistä. Tulevaisuusperintö on ”kulttuuriperinnön muoto, jonka avulla – – on mahdollista

Kulttuuriperintö, elävä perintö ja tulevaisuusperintö.

Kuva: Leena Paaskoski / Kimmo Heikkilä, Lusto.

osallistua kulttuurisen kestävyysmurroksen tuottamiseen yhteiskunnassa. [Se] [k]oostuu ihmisten yhdessä luoduista ja merkityksellistetyistä taidoista ja toimintatavoista, joiden avulla kulttuuria voi muuntaa asettumaan luonnon kantokyvyn rajoihin.” (Paaskoski et al. 2022, 4, 63; Siivonen 2022.) Tulevaisuusperintö on siis sellaista elävää perintöä, joka tähtää erityisesti kestävänsä tulevaisuuden tietoiseen tavoittamiseen: merkityksellisiä tekoja, toimintaa ja päätöksiä, joilla vaikutamme tulevaisuuden suuntaan. Tehdäksemme näkyväksi sen, että ihminen tietoisesti tai tiedostamattaan joka tapauksessa vaikuttaa tulevaisuuden suuntaan, voimme ajatella, että tulevaisuusperintö muodostuu mistä tahansa tämänhetkisestä tietoisesta tai tiedostamattomasta toiminnasta, joka voi tehdä tulevaisuudesta kestävänsä tai kestäväntömmän. (Harrison & Paaskoski 2025; Harrison et al. 2020; Paaskoski et al. 2022; ks. Siivonen 2020.)

Suomalainen museokenttä on alusta asti ollut mukana elävän perinnön työssä esimerkiksi osallistumalla elävän perinnön rinkytyöhön ja viemällä aktiivisesti elävää perintöä aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin. Elävän perinnön työ museoissa hakee kuitenkin edelleen monin tavoin muotoaan ja sisältää runsaasti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Tämän julkaisun tavoite onkin avata, perustella ja konkretisoida niitä mahdollisuuksia, joita elävä perintö tarjoaa museokonsepteille, museostrategioille ja museotyölle.

II • ELÄVÄ PERINTÖ MUSEOKONSEPTINA JA -STRATEGIANA

Museota yhteiskunnallisena toimijana määrittelevät ja rajaavat ennen muuta kansainvälinen museomääritelmä (ICOM 2022), museolaki (314/2019), museopoliittinen ohjelma (2018), kansainvälinen museoetiikka (2004) ja kulttuuriperintöstrategia (2023). Museota voidaan tarkastella kokoelmana, näyttelynä tai paikkana, mutta myös palveluna, konseptina tai prosessina. Jälkimmäiset vaihtoehdot antavat museoinstituutiolle edellisiä suurempia mahdollisuuksia toimia ja vaikuttaa eri tavoin yhteiskunnassa, ihmisten ja yhteisöjen parissa. Tällöin olennaista on pohtia, mihin museot haluavat vaikuttaa tai mitä vaikutuksia ne haluavat saada aikaan. Museoinstituutiolla on runsaasti ainutlaatuisia ominaisuuksia ja kykyjä, joita hyödyntämällä museot voivat tehdä yhteiskunnassa tarpeellista ja vaikuttavaa työtä. (Paaskoski et al. 2022; Paaskoski & Karhunkorva 2025.)

Elävän perinnön näkökulmasta voi muodostua perusta tai olennainen osa museo-konseptia, jossa tunnistetaan ja muotoillaan museoinstituution ja kunkin museon oman olemassaolon tarkoitus sekä toiminnan tavoitteet ja tavat. Elävän perinnön näkökulma voi myös olla osa museostrategiaa, jonka avulla museo tässä ajassa tarkoitustaan ja tavoitteitaan toteuttaa. Elävää perintöä museokonseptina ja -strategiana on tuloksettaasti hyödynnetty sekä Suomen Metsämuseo Lustossa että Suomen Erämuseosäätiössä.

LUSTO KESTÄVIEN METSÄSUHTEIDEN VAHVISTAJANA

Elävän perinnön työ käynnistyi Lustossa vuonna 2014, kun Museovirasto pyysi metsämuseota pohtimaan, mitä aineetonta kulttuuriperintöä Suomessa liittyy metsiin. Pohdintojen tuloksena Lusto tunnisti ja määritteli yhdessä metsään liittyvien sidosryhmien kanssa metsäsuhteet Suomessa aineettomaksi, eläväksi perinnöksi, ja ilmiö lisättiin Museoviraston ylläpitämään elävän perinnön wikiluetteloon. Samalla Lusto haki yhdessä metsätoimijoiden kanssa metsäsuhteelle kansallisen elävän perinnön statuksen, joka sille myönnettiin ensimmäisten suomalaisten elävän perinnön ilmiöiden joukossa vuonna 2017. (Paaskoski & Karhunkorva 2025.)

Päättäjien Koli Forum -tapahtumassa vuonna 2019 Lusto aktivoi osallistujia pohtimaan metsäsuhteitaan. Kuva: Koli Forum ry, Lauri Hämäläinen.

Metsämuseo Luston historiaa vuodesta 1994 alkaen voi hahmottaa kolmena periodina. 1990-luku oli museon perustamisaikaa, jolloin rakennettiin museorakennus, aloitettiin kokoelmien keruu, rekrytoitiin henkilöstö sekä suunniteltiin ja käynnistettiin museon keskeiset toiminnot. Vuosia 2000–2010 leimasi laajentuminen: rakennusta laajennettiin, tehtäviä ja museotyön muotoja tuli lisää, henkilökunta ja kokoelmat kasvoivat. Sen jälkeistä aikaa voi nimittää museon aineettomaksi käännteeksi. (Paaskoski & Karhunkorva 2025.)

Aineettomassa käännteessä, metsäsuhdetyön myötä, museotyön huomio alkoi enenevässä määrin kiinnittyä metsäkultuurin aineellisten ja aineettomien ilmiöiden merkityksiin, nykyhetkessä elävään perintöön ja siihen tulevaisuusperintöön, jota metsiin liittyvät päätökset ja teot rakentavat nykyhetkessä. Yhteiskunnallisesti vaikuttavamman dynaamisen museon konseptin käyttöönoton myötä museotyön paikoiksi tulivat yhtä lailla verkostot kuin museotilat. Luston museotyön tapahtumapaikkoina hahmottuivat Savonlinnan Punkaharjulla sijaitseva museorakennus, kokoelmat, näyttelyt ja tapahtumat, mutta myös ympäri maata monimuotoiset tilaisuudet ja kohtaamiset, keskustelut, esitelmät, opetus ja kirjoitukset. Ennen kaikkea työ alkoi ankkuroitua verkostoihin ja vuorovaikutukseen, eikä se siksi enää ollut sidottu paikkoihin, vaan ihmisiin ja yhteisöihin. (Paaskoski et al. 2022; Paaskoski et al. 2024; Paaskoski & Karhunkorva 2025.)

Metsäylioppilaiden metsäsuhdetyöpaja Lustossa vuonna 2017. Kuva: Timo Kilpeläinen, Lusto.

Museon merkitys vahvasti nykyhetkeen ja tulevaisuuteen orientoituneille sidosryhmille kasvoi merkittävästi ja alkoi näkyä ennen kaikkea uudenaikaisina ja laajenevina kumppanuuksina sekä kasvavana kiinnostuksena metsähistoriaan ja ymmärryksenä sen merkityksestä. Yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden mittarina voi pitää myös sitä, että museotyön tulokset, kuten näyttelyt tai muu viestintä, alkoivat herättää huomiota ja toisinaan myös vahvoja tunteita. (Paaskoski et al. 2022; Koski et al. 2020; Paaskoski & Karhunkorva 2025.)

Luston kehittämisprosessissa elävä perintö on otettu keskeiseksi osaksi museokonseptia ja -strategiaa. Museokonseptissa se näkyy erityisesti nykyisyys- ja tulevaisuusorientaationa sekä vahvana yhteisöllisyytenä ja osallistavuutena. Museostrategiassa elävä perintö muotoutui missioksi, jossa Lusto haluaa vahvistaa kestäviä metsäsuhteita Suomessa – eli Unescon yleissopimuksen mukaista elävää metsäkultuuriperintöä. Koska metsämuseon toimintaympäristö on moniarvoisuuden ja polarisoituneen metsäkeskustelun takia haastava, keskeinen osa Luston strategiaa on tuoda julkiseen yhteiskunnalliseen metsäkeskusteluun menneisyyden ilmiöiden ja valintojen ymmärrystä, moninäkökulmaisuutta ja laajoja konteksteja. Tämä linjaus ohjaa jatkossakin Luston museokonseptin kehittämistä.

Myös museo itse, museoammattilaisten yhteisönä, synnyttää ja tunnistaa itselleen tärkeitä elävän perinnön ilmiöitä, ja edistää ja vaalii niitä. Ekososiaalisen sivistyksen käsitteeseen (Miettinen 2020) pohjautuva Luston kehittämä *metsäsivistys* on Luston

museotyössä tällainen ilmiö. Metsäsivistys on kokonaisvaltaista ymmärrystä metsiin eri aikoina liittyneistä muuttuvista näkökulmista ja niiden merkityksestä sekä taitoja ottaa metsäkeskustelussa ja metsään liittyvässä toiminnassa metsä ja muut ihmiset huomioon. Metsäsivistynyt ymmärtää metsän ja metsäsuhteiden monimutkaista kokonaisuutta. Hän tuntee metsään liittyvien ilmiöiden pitkän aikavälin kehityskulkuja ja taustoja. Hän näkee metsän merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa, taloudessa, kulttuurissa ja historiassa. Hän käsittää metsän omalakisena ekosysteeminä ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutukset metsäluontoon. Hänen toimintansa metsäkontekstissa on huomaavaista, tiedostavaa ja kestävää. Kun museo ottaa tavoitteekseen vahvistaa metsäsivistystä yhteiskunnassa, lisätä sen avulla kestävyyttä ja siirtää metsäsivistystä sukupolvelta toiselle, se on myös itse yksi elävän perinnön yhteisöistä. (Paasikoski & Karhunkorva 2026.)

ERÄMUSEOHANKE ELÄVÄN PERINNÖN POLULLA

Vuonna 2021 Imatralla perustetun Suomen Erämuseosäätiön tarkoituksena on sääntöjensä mukaan valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suomalaisen erä- ja luontokulttuurin vaaliminen, esittely sekä erä- ja luontokulttuuriin liittyvien kokoelmien ja aineettoman kulttuuriperinnön tallennus, nykydokumentointi, tutkimus, näytteille asettaminen, tunnetuksi tekeminen sekä aihepiirin tiedon ja taidon levittäminen. Tulevaisuudessa tarkoituksensa toteuttamista varten säätiö ylläpitää museota, jonka keskeisenä tehtävänä on kasvattaa ja ylläpitää merkityksellisiä, yli sukupolvien kestäviä luontosuhteita ja tukea suomalaisen aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön elinvoimaista siirtymistä ihmisiltä ja yhteisöiltä toisille yhdistäen menneisyyttä ja tulevaisuutta.

Maa- ja metsätalousministeriön teettämässä erämuseotoiminnan selvityksessä todetaan metsästy-, kalastus- ja eräkulttuuriin liittyvän rikkaan aineettoman kulttuuriperinnön olevan suomalaisuuden ytimessä: ”Tarinoiden ja menettelytapojen, luonnon tuntemuksen, vaalimisen ja kunnioittamisen traditioiden siirtäminen tuleville sukupolville ja elävänä pitäminen on pitkälti yksilöiden ja yhteisöiden toimintaa, mutta yhteiskunnalla on oma tärkeä roolinsa mahdollistajana.” (Knaapi 2019, 32–33.) Selvityksessä huomioidaan myös eränkäyntiin ja pyyntikulttuureihin liittyvät elävän perinnön wikiluetteloiden listaukset sekä muita aineettoman kulttuuriperinnön ilmiöitä. Eräkulttuurin vaikutukset suomalaisissa paikannimissä ja kielikuvissa, sukupolvelta toiselle siirtyvä perimätieto ja -taito luonnossa liikkumiseen ja pyyntiin sekä kansanperinteen uskomukset kertovat kaikki yhteisestä aineettomasta kulttuuriperinnöstä, joka elää vahvasti nykyajassa. (Knaapi 2019.)

Museoviraston ylläpitämässä elävän perinnön kansallisessa aineettoman kulttuuriperinnön luettelossa ja avoimessa elävän perinnön wikiluettelossa Erämuseon aihepiireihin (kalastus, retkeily, luontoharrastukset, metsästys ja luonnontuotteiden keräily) suoraan liittyviä ilmiöitä löytyy kymmeniä. Luonto ja maailmankaikkeus -aihealueella esitellään tietoja, taitoja, tottumuksia, ajatusmalleja ja uskomuksia, jotka kumpuavat ihmisten suhteesta luontoon. Tämä antaa kuvan Suomen laajasta aineettoman kulttuuriperinnön kentästä, ilmiöistä ja yhteisöistä, joiden parissa erämuseohankkeessa toimitaan. Erämuseosäätiö on mukana Elävän perinnön luontoringissä, jossa luontotoimijat tapaavat ja verkostoituvat elävän perinnön ajankohtaisten aiheiden äärellä.

Säätiön perustamisesta asti museosuunnittelua on edistetty aktiivisesti ja säätiön tarkoituksen mukaisesti, useiden eri hankkeiden mahdollistamana. Erämuseohanke elää ja toteutuu vahvasti museoiden aineettoman käänteen aikakaudella. Samalla kun pyyntikulttuureja kokoavaa (erä)museota on vuosikymmenten ajan suunniteltu Suomeen, on aineettoman kulttuuriperinnön merkitys museoissa vahvistunut ja jäsentynyt elävän perinnön työksi. Onkin huomionarvoista, että erämuseohankkeen vahvuudet ja kiinnostavuus löytyvät juuri aineettoman ja aineellisen kulttuurin erottamattomasta kytköksestä.

ELÄVÄN PERINNÖN KIPINÄ: MUSEOKONSEPTI

Täysin uuden museokonseptin luominen on pitkäjänteistä työtä, joka edellyttää vahvaa ymmärrystä toimintakentästä, laajaa kumppaniverkostoa, aktiivista ja avointa yhteistyötä sekä visiota hankkeen laajemmista vaikutuksista ja mahdollisuuksista niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisesti. Erämuseon museokonsepti on syntynyt yhteistyössä avainsidosryhmien, asiantuntijoiden ja tulevien käyttäjien kanssa, heitä kuunnellen ja osallistaen. Konseptikäsikirjaa päivitetään koko ajan.

Kun konseptityössä sukellettiin tulevan museon sisältöihin, eräkulttuurin saloihin, löytyi kaiken keskeltä kipinä – elävä perintö. Säätiön säännöissä kirjattu tehtävä suomalaisen aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön elinvoimaisesta siirtymisestä ihmisiltä ja yhteisöiltä toisille, on hahmottunut konseptityön kautta tekemisen ja suunnittelun perspektiiviksi. Elävän perinnön rooli on laajentanut konseptisuunnittelua kauttaaltaan kohti yhteisölähtöisyyttä. **Erämuseosäätiö rakentaa tulevaisuuden museota, joka on yhteisöilleen merkityksellinen, vahvistaa elävän eräkulttuuriperinnön monimuotoisuutta ja lisää sen näkyvyyttä toiminnallaan ja toiminnoillaan.**

Konseptoinnin laaja-alaisissa keskusteluissa pohdittiin muun muassa sitä, mikä tekee suomalaisesta eräkulttuurista erityistä ja aihepiireistä poikkeuksellisen kiinnostavaa museoympäristössä sekä minkälainen jälki Erämuseossa vierailusta voisi parhaimmillaan jäädä. Kaikkia keskusteluja on yhdistänyt innostuksen kipinä elävään perintöön, joka kietoutuu aiheiden ympärille – osallistujat tuntuivat löytävän oman kiinnostuspintansa luonnon henkilökohtaiseen merkitykseen, siellä tekemiseen ja olemiseen, perinteisiin sekä oman luontosuhteen pohdintaan laajemmin museokontekstissa. Näistä lähtökohdista käsin on ollut luontevaa linjata hankkeen erityislaatuus tässä kontekstissa. Asiantuntijatyöryhmässä on tehty tarkempia sisältö- ja tallennusmäärittelyjä sekä pohdittu menneisyyden, tulevaisuuden ja nykyhetken näkökulmia museon keskeisiin sisältöihin.

Konseptityössä syntyneiden oivallusten ja linjausten myötä elävä perintö on kirjattu myös Erämuseosäätiön yhteiskunnalliseen tehtävään ja arvoihin. Erämuseosäätiö kehittää toimintatapoja sille, mitä kaikkea elävän perinnön työ voi olla museossa, jolla ei vielä ole seiniä, mutta jota ympäröi rikas ja elinvoimainen elävän perinnön kenttä.

III • ELÄVÄ PERINTÖ MUSEOTYÖNÄ

Kaikki yhteisöt eivät välttämättä tunnista toimintaansa eläväksi perinnöksi tai tiedä, miten elävän perinnön näkökulma voisi tukea heidän toimintaansa. Tässä museoilla on tärkeä tehtävä: ne voivat toimia yhteisöjen tukijoina ja kumppaneina elävän perinnön vahvistamisessa.

Museo voi auttaa yhteisöjä tuomaan esiin omaa perintöään esimerkiksi tukemalla sen luettelointia Museoviraston ylläpitämään elävän perinnön wikiluetteloon. Näin perintö, sen harjoittajat sekä siihen liittyvät merkitykset ja arvot tulevat näkyviksi laajemmalle yleisölle. Yhteistyön muotoina voivat olla esimerkiksi osallistavat elävän perinnön näyttelyt ja yhteistyössä tuotetut pedagogiset materiaalit, joiden avulla perintöä tuodaan esiin laajemmalle yleisölle ja mahdollistetaan sen jatkuva harjoittaminen.

Museo voi myös tarjota yhteisöille tilan ja foorumin, jossa perintöä voidaan esitellä, vaalia, harjoittaa ja siirtää eteenpäin. Samalla museot voivat saada uusia sidosryhmiä ja tehdä toiminnastaan entistä merkityksellisempää. **Elävän perinnön työ ei edellytä museokokoelmiin tallentamista, vaikka tallentaminen voi olla osa sen tukemista.**

Tutkija Ilona Tuomi (Erämuseosäätiö) kartoitti elävää eräkulttuuriperintöä haastatteleamalla perinteen taitajia. Veikko Piironen kertoo, miten pakuritee valmistuu keskellä kylmintäkin talvea. Kuva: Suomen Erämuseosäätiö.

Elävä perintö tarjoaa uudenlaisen näkökulman museotyöhön. Elävän perinnön työ voi olla museotoimintaa uudistava ja ohjaava voimavara.

MUSEO VOI HYÖTYÄ ELÄVÄN PERINNÖN TYÖSTÄ MONELLA TASOLLA. ELÄVÄN PERINNÖN TYÖ LISÄÄ

- museon merkitystä ja tärkeyttä yhteisöille
- museon kokemista omaksi paikaksi, johon voi tulla, osallistua ja vaikuttaa
- erilaisia ääniä ja vuorovaikutusta museoissa
- museoita ja yhteisöjä yhdistäviä tapahtumia ja tilaisuuksia
- museon sisältöjä rikastuttavaa yhteisöllistä näyttely- ja kokoelmatyötä

MUSEOT VOIVAT TUKEA ELÄVÄN PERINNÖN YHTEISÖJÄ TARJOAMALLA

- työkaluja elävän perinnön tunnistamiseen
- kumppanin, joka auttaa perinnön tunnistamisen lisäksi sen dokumentoinnissa ja näkyväksi tekemisessä
- tukijan, joka arvostaa ja vahvistaa heidän elävää perintöään
- paikan, jossa kokoontua, harjoittaa, vaalia ja jakaa perintöä
- tilaisuuksia tulla kuulluksi ja nähdyksi – ei vain museon yleisönä, vaan myös sisällöntuottajina ja asiantuntijoina

NÄKEMYKSIÄ ELÄVÄN PERINNÖN TYÖSTÄ MUSEOISSA

Lusto toteutti loppuvuodesta 2024 museoalalla verkkokyselyn museoissa tehtävästä elävän perinnön työstä. Tavoitteena oli saada käsitys siitä, millaista elävän perinnön työtä erilaiset museoalan toimijat ovat tehneet yhteisöjen kanssa ja millainen rooli elävällä perinnöllä on museon työssä ja museostrategiassa. Vastauksia kertyi melko vähän, mikä voi kertoa siitä, että aihe koettiin vieraaksi. Saaduista vastauksista ilmenee kuitenkin elävään perintöön liittyvän toiminnan moninaisuus ja museoiden kiinnostus asiaa kohtaan.

Museoissa on ajateltu aineetonta kulttuuriperintöä usein Unescon yleissopimusta laajemmin. Mikä tahansa ei-esineellinen museoihin taltioitu aineisto, esimerkiksi haastatteluaineistot, on voitu tulkita aineettomaksi kulttuuriperinnöksi, ja tällainen tallennustyö elävän perinnön työksi. Unescon sopimuksen mukaista elävää perintöä ei kuitenkaan elävässä muodossa voi tallentaa museokokoelmiin. Se vaikuttaa vain elävissä ihmisissä ja siten muuttaa ajatusta kulttuuriperinnön vaalimisesta ja museotyöstä.

Vastaajat kokivat, että he tekivät jo monipuolista elävän perinnön työtä ja lisäksi heillä oli paljon ideoita, miten toimintaa voisi laajentaa. Haasteeksi voitiin kokea resurssit, jos elävän perinnön työ ja mahdolliset työmuodot nähtiin ylimääräisinä tehtävinä suhteessa vaikkapa totuttuun kokoelma-, näyttely- ja yleisötyöhön.

Kyselyn perusteella elävän perinnön työ museoissa kaipaa vielä runsaasti määrittelyä, ideointia ja muotoilua. Kyselyyn vastanneille oli kuitenkin selvää, että elävässä perinnössä keskeistä ovat ihmiset ja yhteisöt.

Elävässä perinnössä ja elävän perinnön työssä kyse on nimenomaan ihmisistä ja yhteisöistä, jotka perintöä harjoittavat. Keskeistä on hahmottaa, miten elävän perinnön suojeleminen eroaa museokokoelmien tallentamisesta, hoitamisesta ja säilyttämisestä. Elävän perinnön ilmiön dokumentointi museokokoelmiin voi olla osa ilmiön suojeluprosessia, mutta dokumentoitu elävä perintö ei itsessään ole enää elävää (ks. Kamppinen & Hakamies 2013). Sen sijaan elävän perinnön ilmiöiden säilyminen riippuu niistä ihmisistä, jotka harjoittavat perintöä elämässään ja siirtävät aktiivisesti siihen liittyviä tietoja, taitoja ja tapoja eteenpäin. Elävän perinnön työ ei siis ole lähtökohtaisesti menneisyyden säilyttämistä, vaan nykyhetken ja tulevaisuuden rakentamista yhdessä yhteisöjen kanssa menneisyyden ymmärryksen avulla.

Kulttuuriperinnön uudet tulkinnat: elävä perintö ja tulevaisuusperintö.

Kuva: Leena Paaskoski, Lusto.

Elävän perinnön työtä museoissa ovat kaikki toimintatavat, jotka lisäävät, vahvistavat tai mahdollistavat ihmisten ja yhteisöjen sellaisia tietoja, taitoja, maailmankuvia tai toimintaa, jotka rakentavat kestäväää, tasa-arvoista ja moninaista maailmaa.

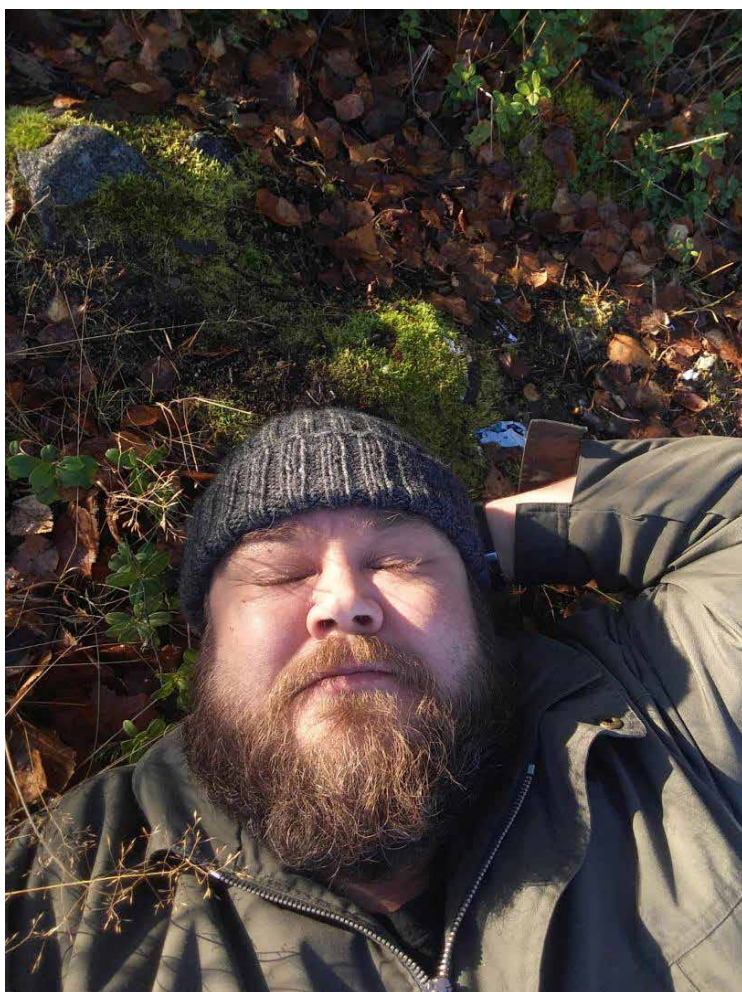
Elävän perinnön työhön ryhtyminen edellyttää, että museot kehittävät uusia museotyön muotoja tai näkevät jo olemassa olevien museotyön muotojen mahdollisuudet elävän perinnön työssä.

Elävän perinnön työ on luonteeltaan kohtaamisia, kanssakäymistä ja vuorovaikutusta ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Työn tavoite on auttaa ja vahvistaa elävän perinnön harjoittamista – esimerkiksi lisäämällä tietoa, vahvistamalla ymmärtämistä ja oivaltamista sekä mahdollistamalla ihmisten ja yhteisöjen aktiivista toimintaa. Tämä voi tapahtua yhteisöllisen kokoelmatyön, osallistavan näyttelysuunnittelun tai monimuotoisen yleisötyön avulla, ja näitä kaikkia museoissa jo runsain mitoin tapahtuu. Elävän perinnön työtä voi toteuttaa myös monenlaisissa työpajoissa, tilaisuuksissa ja uusina museopalveluina yhteisöjen parissa museoiden sisä- ja ulkopuolella.

Elävän perinnön työ inspiroi, rikastuttaa ja muuttaa museotyötä monin tavoin. Se tuo museotyöhön uusia näkökulmia, elävyyttä, osallisuutta ja merkityksellisyyttä. Se korostaa kulttuuriperinnön yhteisöllistä luonnetta ja arvoa, joka syntyy vasta kulttuuriperinnön käytön ja hyödyntämisen kautta. Voidaan jopa ajatella, että elävän perinnön työn myötä elävästä ihmisestä tai yhteisöstä tulee museo-objekti (ks. kuva s. 20; vrt. Rönkkö 2014).

METSÄSUHTEET ELÄVÄN PERINNÖN TYÖKALUNA

Lustossa elävän perinnön työ on konkretisoitunut ennen kaikkea metsäsuhteiden parissa tehtynä työnä. Sekä perinteisen museotyön että kehittämiensä uusien osallistavien menetelmien avulla Lusto on pitkäjänteisesti yhdessä erilaisten yhteisöjen ja ryhmien kanssa pyrkinyt tunnistamaan, vahvistamaan ja tekemään näkyväksi metsäsuhteita Suomessa. Tavoitteena on ollut lisätä ymmärrystä metsäsuhteiden moninaisuudesta ja merkityksestä yksilöille, yhteisöille ja suomalaiselle kulttuurille. (Karhunkorva & Paaskoski 2025.) Elävään metsäkulttuuriperintöön liittyvät yhteisöt ovat laaja ja moninainen joukko, joka sisältää paitsi metsästä eri tavoin kiinnostuneita kansalaisia, yhteisöjä ja ryhmiä (esimerkiksi marjastajat, sienestäjät, retkeilijät, metsänomistajat), myös lukuisia järjestöjä, organisaatioita ja ammatillisia toimijoita, joilla on metsään liittyvä tavoite ja tehtävä (esimerkiksi metsäyhtiöt, ympäristöjärjestöt, metsätalouden neuvontaorganisaatiot) (Koski et al. 2020).

Kuvaajan metsäsuhde: voimaa antava, hiljentyminen, tyhjä ajatus.
Kuva: Marko Hippi, Metsie-keruun kokoelma, Lusto.

Lusto on tuonut metsäsuhteen käsitteen laajasti osaksi suomalaista metsäkeskustelua. Erilaisilla osallistavilla toiminnoilla, työpajoilla, näyttelyillä ja keruilla Lusto on luonut ihmisille ja yhteisöille mahdollisuuksia ja menetelmiä oman metsäsuhteen pohtimiseen, tunnistamiseen, jakamiseen, tallentamiseen ja sen yhteiskunnallisen merkityksen avaamiseen. Yhtenä esimerkkinä Luston osallistavista tavoista on *Metsie*-keruu, jossa ihmisiä kannustettiin metsään lempitekemisensä pariin ja ottamaan itsestään ”metsäselfien” sekä kirjoittamaan lyhyitä kuvauksia metsäsuhteistaan. Museokokoelmia kartuttaneen keruun pohjalta toteutettiin myös kiertonäyttely, joka on vahvistanut metsäsuhteita eri puolilla Suomea. *Metsäsuhdetreffit* (aiemmin *Metsäsuhdelinikka*) on Luston luoma konsepti ja elämyksellinen tila, joka tarjoaa ihmisille mahdollisuuden keskustella omasta metsäsuhteestaan asiantuntijoiden kanssa missä tahansa paikassa, sisällä tai ulkona. *Tulevaisuusperintöverstaissa* (Paaskoski et al. 2022) yhteisöt voivat puolestaan tunnistaa ja rakentaa omaa metsään liittyvää elävää perintöään tulevaisuuteen suuntautuen. *Metsänomistajaperheiden metsäsuhdokeskustelumenetelmä* (Karhunkorva 2024) puolestaan auttaa perheitä jakamaan ja vaalimaan metsään ja metsänomistukseen liittyviä arvoja, muistoja ja merkityksiä.

Metsäsuhdelinikka Johtajatulilla Evolla vuonna 2019. Kuva: Pekka Äänismaa.

Metsäsuhteet ovat keskeinen osa Luston näyttelyitä. Metsäsuhtenäkökulman avulla Lusto pystyy toteuttamaan monimuotoista ja erilaisia kohderyhmiä huomioonottavaa näyttelytoimintaa. Metsäsuhtenäkökulma oli esimerkiksi keskeinen vuosina 2020–2024 suunniteltaessa ja toteutettaessa *Metsäsuhteiden maa* -ydinnäyttelyä. Näyttelyssä metsäsuhteet ja niiden merkitys avautuvat sekä sisällöllisesti että kokemuksellisesti. Näyttelyyn liittyy myös erilaisia pedagogisia ja osallistavia toimintoja, kuten *Metsäem-patiapeli* tai *Metsäsuhdekeskustelukortit*, jotka tarjoavat yleisöille välineitä oman metsäsuhteen pohtimiseen ja jakamiseen.

Lusto on halunnut erityisen vahvasti nostaa esiin ammatteihin ja työhön liittyvän elävän perinnön. Lusto on perustamisestaan lähtien toiminut tiiviissä yhteistyössä metsätoimijoiden ja metsäammattilaisten kanssa, ja tämä yhteys on elävän perinnön työn ytimessä. Yhdessä metsäammattilaisten kanssa Lusto on tunnistanut ja tehnyt näkyväksi myös elävää ammattikulttuuria, esimerkiksi *Eläköön metsäammattilaisperintö!* -hankkeessa (2024). Elävän perinnön työllä voidaan vahvistaa yhteisöjen asiantuntemusta, yhteenkuuluvuutta ja ammatti-identiteettiä.

Luston työ metsäsuhteiden ja metsäammattilaisperinnön parissa toteuttaa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan yleissopimuksen tavoitteita: yhteisöjen osallisuutta, elävän perinnön tunnistamista ja vaalimista sekä tietoisuuden lisäämistä aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä.

ELÄVÄN PERINNÖN ERÄMUSEOTA RAKENTAMASSA

Elävän perinnön merkitys tunnistettiin Erämuseosäätiön omassa toimintaympäristössä museokonseptisuunnittelussa syttyneen kipinän ansiosta. Museosuunnittelussa elävällä perinnöllä on jatkossakin tärkeä rooli. Konkreettisemmin tämä tarkoittaa, että askeleet eteenpäin *elävän perinnön polulla* (luku IV) ja työkalut kulkevat määrätietoisesti mukana myös hankesuunnittelussa ja seinättömässä museotoiminnassa.

Kulttuuriperinnöstä vetovoimaa rajaseudun matkailuun -hanke (2024–2026) on hyvä esimerkki elävän perinnön tunnistamisesta ja kartoituksesta. LAB-ammattikorkeakoulun, Etelä-Karjalan Virkistysalueosäätiön ja Suomen Erämuseosäätiön yhteistyössä toteuttamassa hankkeessa vahvistettiin luontoon ja kulttuuriin liittyvän liiketoiminnan elinvoimaisuutta rajaseuduilla. Erämuseosäätiön työpaketissa kerättiin tarinapankki Etelä-Karjalan luontoon liittyvästä kulttuuriperintötiedosta ja -taidosta. Tarinapankin avulla kehitettiin tuotteita ja palveluita sekä lisättiin luontoa ja kulttuuria yhdistävien kohteiden ja palvelujen näkyvyyttä.

Tarinoita nuotioilta -julkaisu taltioi eteläkarjalaista eräperintöä.

Kuva: Suomen Erämuseosäätiö.

Muistitietotutkimuksen piiriin kuuluva (aineettoman kulttuuriperinnön) aineiston keruu ja julkaisu ei itsessään ole elävän perinnön työtä, mutta se avasi laajan näkökulman yhteisöjen ja yksilöiden maailmaan – elävän perinnön ilmiöihin, jotka tunnustetaan tärkeiksi, joita edelleen harjoitetaan ja jotka ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle. Tämä työ vie edelleen kohti Erämuseon sisältöjen suunnittelua ja työtä yhteisöjen parissa tulevaisuudessa. Suhde elävän perinnön yhteisöihin rakentuu ja vahvistuu museotoiminnan kasvaessa ja kehittyessä. Haastatteluaineiston pohjalta syntyi julkaisu *Tarinoita nuotioilta. Etelä-Karjalan eräperintö ennen ja nyt* (Tuomi (toim.) 2025).

Kokoelmatyön kehittämisessä ja tallennusvastuualueisiin syventymisessä katse on tätä julkaisua tehtäessä kohdistunut vahvasti kalastuksen kulttuuriperintöön. Sata vuotta sitten ovensa sulkeneen Suomen kalastusmuseon vanhaan kokoelmaan pureudutaan 2020-luvulla pohtien, mitä eläviä perinteitä kokoelma kantaa mukanaan ja keiden yhteisöjen, toimijoiden ja yksilöiden tarinaa ne kertovat.

IV • ELÄVÄN PERINNÖN POLKU JA TYÖKALUT

Elävän perinnön polku on malli, joka tukee museoita elävän perinnön työn suunnittelussa, toteutuksessa ja vakiinnuttamisessa. Mallin avulla museot voivat tunnistaa elävän perinnön mahdollisuudet omassa toiminnassaan ja rakentaa kestävää yhteistyötä yhteisöjen kanssa.

Polulla on neljä askelta sekä niihin liittyviä työkaluja: keskustelukortteja, ajatuskarttoja, muistilistoja, työpajamalleja ja muita materiaaleja, jotka voivat auttaa museoita elävän perinnön työn alkuun. Osa työkaluista on tarkoitettu museon omaan käyttöön, osa elävän perinnön yhteisöjen itsenäiseen työskentelyyn, ja osa soveltuu molempien yhteiseen käyttöön.

Museon ja yhteisöjen yhteinen polku voi johtaa siihen, että elävän perinnön työ ei ole vain museon strategian sivujuonne, vaan voimavara, joka rikastuttaa koko museotoimintaa ja tuo sen lähemmäs yhteisöjä ja arkea.

ELÄVÄN PERINNÖN POLKU

Askel 1: elävän perinnön ilmiöiden ja yhteisöjen tunnistaminen. Elävän perinnön työ museossa on helpointa aloittaa pohtimalla, millaisia elävän perinnön ilmiöitä ja niihin liittyviä yhteisöjä sijoittuu museon maantieteelliselle tai temaattiselle toiminta-alueelle tai kuuluu museon tallennusvastuuseen. Millaista työtä museo voisi näiden ilmiöiden ja yhteisöjen parissa tehdä? Museossa voidaan kokoontua yhteen keskustelemaan ja kirjaamaan ilmiöitä ja niihin liittyviä yhteisöjä. Tässä voi hyödyntää *Museo ja elävä perintö* -työpajaa tai *Elävän perinnön suunnistuskarttaa*.

Askel 2: elävä perintö osaksi museokonseptia ja -strategiaa. Elävän perinnön näkökulma kannattaa ottaa osaksi museokonseptia ja -strategiaa pohtimalla, miten se liittyy museon olemassaolon tarkoitukseen tai auttaa museon merkityksen ja vaikuttavuuden vahvistamisessa yhteisöjen ja sidosryhmien parissa. Tässä pohdinnassa voi hyödyntää esimerkiksi *Museostrategista kompassia* ja *Museo ja elävä perintö* -työpajaa.

Askel 3: elävän perinnön yhteistyö. Elävän perinnön työtä voi tehdä vain yhteistyössä yhteisöjen kanssa. Museo voi auttaa yhteisöjä tunnistamaan, jäsentämään ja arvostamaan elävän perinnön ilmiöitään ja tukea perinnön harjoittamista. Tämän suunnittelussa voi hyödyntää *Museo ja elävä perintö* -työpajaa ja toteutuksessa myös *Elävän perinnön reppua*, joka tarjoaa yhteisöille tietoa elävästä perinnöstä, *Meidän perintömme* -kortteja, joiden kysymyksiin vastaamalla yhteisö voi tunnistaa ja sanoittaa omaa perintöään sekä *Elävän perinnön suunnistuskarttaa*, jota piirtämällä yhteisö ja museo yhdessä voivat hahmottaa elävän perinnön.

Askel 4: elävän perinnön työ museon arjessa. Elävän perinnön työ ei ole erillinen projekti, vaan se kannattaa integroida museon pysyväksi toimintatavaksi. Se voi tarkoittaa uusia työtapoja, mutta olla myös totuttujen toimintojen uusi näkökulma. Tässä voi hyödyntää *Elävän perinnön pohdin* -työkalua tai Museoviraston toteuttamaa *Elävän perinnön inspiraatiokorttipakkaa*, joka sisältää neljäkymmentä esimerkkiä Suomen museoissa toteutuneesta elävän perinnön työstä (<https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/artikkeli/inspiraatiokortit-museoille>).

Tavoitteena on koko museon henkilökunnan läpäisevä muutos, jossa elävän perinnön näkökulma on omaksuttu osaksi kaikkea museotyötä. Jokaisella museon työntekijällä on valmiudet työskennellä ihmisten, yhteisöjen ja sidosryhmien kanssa.

- Elävän perinnön suunnistuskartta -tehtävä Lustossa vuonna 2025. Kuva: Reetta Karhunkorva.

TYÖKALUT

Museo ja elävä perintö -työpaja

Työpajassa hahmotetaan museon maantieteelliseen tai temaattiseen alueeseen liittyviä elävän perinnön ilmiöitä sekä perinteitä harjoittavia yhteisöjä. Museon näkökulmasta relevantin elävän perinnön kentän kartoittamisen lisäksi työpajan tavoitteena on hahmottaa elävän perinnön yhteisöissä, ja heidän kanssaan tehtävässä yhteistyössä, piilevät mahdollisuudet ja voimavarat museolle. Työpajan oivallukset ja havainnot auttavat osaltaan museota sisällyttämään elävän perinnön näkökulman ja työn myös osaksi museostrategiaa.

Työpajassa on kolme osaa. Ensimmäisessä osassa perehdytään elävän perinnön tunnistamiseen ja elävän perinnön museotyöhön. Toisessa osassa pohditaan museon mission ja vision yhteyttä elävään perintöön. Samalla kartoitetaan museon teemoja, tallenusalueita ja verkostoja elävän perinnön näkökulmasta. Viimeisessä osiossa ideoidaan erilaisia konkreettisia yhteistyön muotoja valitun elävän perinnön yhteisön kanssa. Tämän tarkoituksena on herätellä ajatuksia yhteistyömahdollisuuksista.

Elävän perinnön työpajaan kannattaa kutsua koko museon henkilökunta 3–5 henkilön ryhminä. Muistiinpanot voidaan tehdä esimerkiksi fläppitaulupaperille post it-lappuja käyttäen.

Kaikki kolme osaa voi halutessaan käydä läpi yhdessä työpajassa tai ne voi jakaa lyhyemmiksi kokonaisuuksiksi. Jokaiseen osaan kannattaa varata aikaa 30–60 minuuttia riippuen osanottajien määrästä.

1. Elävän perinnön tunnistaminen

- Perehtykää elävään perintöön käsitteenä.
- Tutustukaa aineettoman kulttuuriperinnön wikiluetteloon.
- Luonnostelkaa pareittain omat elävän perinnön ilmiönne *Elävän perinnön suunnistuskartan* avulla. Vertailkaa karttojanne.

2. Museon missio ja visio: tallennusalueet, teemat, erikoisalut ja verkostot

- Pohtikaa, millainen yhteys missiolla ja visiolla on elävään perintöön.
- Kirjoittakaa pareittain tai ryhmissä museonne tallennusalueet, teemat ja erikoisalut ajatuskartalle. Pohtikaa, mitä elävää perintöä näihin liittyy. Kirjatkaa tallennusalueisiin, teemoihin ja erikoisaloihin liittyviä eläviä perinteitä ajatuskarttaan.
- Kirjoittakaa ylös ajatuskarttaan ihmisiä, yhteisöjä, tahoja ja sidosryhmiä, joihin olette tai joihin kannattaisi olla säännöllisessä yhteydessä. Mitä elävää perintöä heihin liittyy?

3. Kohti konkretiaa ja yhteistyötä

- Valitkaa yksi tallennusalueisiin, teemoihin tai erikoisaloihin liittyvä perinne ja sitä edustava yhteisö tai yksilö.
- Pohtikaa, millaisia konkreettisia museotyön muotoja voitaisiin hyödyntää yhteisön kanssa tehtävässä työssä. Millä keinoilla yhteisön tai yksilön edustamaa elävää perintöä voisi tallentaa, säilyttää, tuoda esille tai siirtää eteenpäin? Kirjatkaa ideat ylös.

Museo ja elävä perintö -työpaja

Mallidiat

Työpajan tavoitteet

- Hämmötaa museon maantieteelliseen tai temaattiseen alueeseen liittyviä elävän perinnön ilmiöitä
- Hämmötaa museon maantieteelliseen tai temaattiseen alueeseen liittyviä perinteitä harjoittavia yhteisöjä
- Hämmötaa elävän perinnön yhteisöissä ja heidän kanssaan tehtävässä yhteistyössä piilevät mahdollisuudet ja voimavarat museolle
- Sisällyttää elävän perinnön näkökulma ja työ osaksi museostrategiaa ja museoarkea

Työpajan ohjelma

Aloitus

Työpajan tavoitteet ja ohjelma

Ryhmätyöskentely

1. tehtävä: **Elävän perinnön tunnistaminen**
2. tehtävä: **Museon missio ja visio: tallennusalueet, teemat, erikoisalajat ja verkostot**
3. tehtävä: **Kohti konkretiaa ja yhteistyötä**

Päätös

Loppukeskustelu, yhteenveto ja jatkotoimet

Elävän perinnön tunnistaminen

Mitä on elävä perintö

- Aineetonta kulttuuriperintöä, joka elää yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden elämässä, jonka he itse tunnistavat omakseen ja jota he haluavat harjoittaa, vaalia ja siirtää eteenpäin
- Kestäviä ja ihmisoikeuksia kunnioittavia tietoja, taitoja, maailmankuvia, käytäntöjä ja toimintaa elävissä ihmisissä ja yhteisöissä
- Läsnä ihmisten ja yhteisöjen elämässä, arjessa ja juhlassa, ja ilmenee kaikilla inhimillisen elämän osa-alueilla
- Tarjoaa ihmisille identiteetin rakennusaineita ja jatkuvuuden tunnetta

Elävän perinnön tunnistaminen

Tehtävä 1

Tutustukaa aineettoman kulttuuriperinnön wikiluetteloon.

Luonnostelkaa pareittain omat elävän perinnön ilmiönne *Elävän perinnön suunnistuskartan* avulla.

Vertailkaa karttojanne.

Museon missio ja visio: tallennusalueet, teemat, erikoisalajat ja verkostot

Tehtävä 2

Pohtikaa, millainen yhteys missiolla ja visiolla on elävään perintöön.

Kirjoittakaa pareittain tai ryhmässä museon tallennusalueet, teemat ja erikoisalajat ajatuskartalle. Pohtikaa, mitä elävää perintöä näihin liittyy. Kirjatkaa tallennusalueisiin, teemoihin ja erikoisaloihin liittyviä eläviä perinteitä ajatuskarttaan.

Kirjoittakaa ylös ajatuskarttaan ihmisiä, yhteisöjä, tahoja ja sidosryhmiä, joihin olette tai joihin kannattaisi olla säännöllisessä yhteydessä. Mitä elävää perintöä heihin liittyy?

Kohti konkretiaa ja yhteistyötä

Tehtävä 3

Valitkaa yksi tallennusalueisiinne, teemoihinne tai erikoisaloihinne liittyvä perinne ja sitä edustava yhteisö tai yksilö.

Pohtikaa, millaisia konkreettisia museotyön muotoja voitaisiin hyödyntää yhteisön kanssa tehtävässä työssä. Millä keinoilla yhteisön tai yksilön edustamaa elävää perintöä voisi tallentaa, säilyttää, tuoda esille tai siirtää eteenpäin? Kirjatkaa ideat ylös.

Päätös

Loppukeskustelu, yhteenveto ja jatkotoimet

Museostrateginen kompassi auttaa elävän perinnön suunnan ottamisessa. Miten elävän perinnön näkökulma voidaan tuoda osaksi museokonseptia ja/tai -strategiaa? Tarvitaan vain neljä ilmansuuntaa ja museon koko henkilökunta.

KARTOITA

Miettikää, millaisia elävän perinnön ilmiöitä maantieteelliseltä tai temaattiselta alueeltanne löytyy. Mitkä elävän perinnön ilmiöt voisivat olla tärkeitä sidosryhmillenne tai toimintaympäristössänne? Voitte myös etsiä ideoita kyselyillä, työpajoilla tai muilla osallistavilla menetelmillä. Listatkaa kaikki keksimänne.

KITEYTÄ

Onko jokin listaamistanne elävän perinnön ilmiöistä erityisen merkittävä, kiinnostava, laaja, kokoava tai uusia ajatuksia synnyttävä? Miten ilmiön voisi nimetä? Miten sen voisi määritellä lyhyesti ja ytimekkäästi?

KOKEILE

Keskustelkaa nimeämästänne ilmiöstä museon käyttäjien ja sidosryhmien kanssa. Onko se tunnistettava? Herättääkö se kiinnostusta, tunteita, lisää ideoita? Voitte ottaa keskusteluun ja kokeiluun useita ilmiöitä ja valita parhaan.

KÄYTÄ

Ottakaa ilmiö ja käsite käyttöön. Tuokaa se esiin keskusteluissa, museotyössä ja viestinnässä. Aktivoikaa siihen liittyviä elävän perinnön yhteisöjä.

Museostrateginen kompassi on yksi elävän perinnön työkaluista. Kuva: Leena Paaskoski.

ELÄVÄN PERINNÖN REPPU

Elävän perinnön reppu on tietopaketti yhteisöille elävän perinnön käsitteestä ja sen parissa työskentelystä sekä siitä, miten omaa perinnettä voidaan vahvistaa yhteistyössä museon kanssa.

Mikä aineeton, elävä kulttuuriperintö?

Unescon yleissopimuksen tarkoittama aineeton kulttuuriperintö on elävää perintöä, joka on läsnä ihmisten ja yhteisöjen elämässä, niin arjessa kuin juhlassa. Se on jotakin ihmisille arvokasta ja tärkeää, jota he haluavat vaalia elämässään ja siirtää eteenpäin.

Elävä perintö on elävissä ihmisissä ja yhteisöissä olevia tietoja, taitoja, käytäntöjä ja maailmankuvia. Elävää perintöä ilmenee ihmisen toiminnan kaikissa muodoissa, myös työelämässä ja ammateissa.

Elävä perintö voi olla esimerkiksi

- suullista perinnettä, tarinoita ja sanontoja
- esittävää taidetta
- musiikkia, lauluja ja tansseja
- käsityötaitoja
- tapoja ja juhlia
- ruokaperinteitä
- pelejä ja leikkejä
- luontoon ja maailmankaikkeuteen liittyviä tietoa, taitoja, käsityksiä ja toimintatapoja

Elävä perintö ei ole menneisyyden perinteitä, sillä elävän perinnön tulee olla elävää, muuntuvaa ja uudistuvaa. Elävä perintö muuttuu ajan mukana, kun ihmiset siirtävät sitä eteenpäin toisilleen. Elävän perinnön harjoittamiseen liittyy usein myös jotakin aineellista, kuten vaikkapa ruokia, työvälineitä ja muita esineitä. Elävän perinnön näkökulmasta ovat tällöinkin olennaisia perinteen harjoittamiseen liittyvät taidot, tiedot ja käytännöt.

Elävä perintö on siis monimuotoista ja rikasta, ja sille on ominaista myös muutos. Se voi saada vaikutteita niin naapurikylästä kuin toiselta puolelta maailmaa. Mitä pidempään tietty elävän perinnön ilmiö on ollut olemassa, sitä varmemmin siinä on tapahtunut muutoksia. Elävän perinnön säilymisen kannalta kantava voima on niissä yhteisöissä ja yksilöissä, jotka pitävät perinteet elossa siirtämällä tietoja, taitoja ja tapoja eteenpäin.

Elävää perintöä ei arvoteta enemmän tai vähemmän tärkeään. Tärkeintä on, että yhteisöt itse päättävät, mikä heidän perinteissään on arvokasta ja merkityksellistä. Unescon määrittelemän elävän perinnön tulee kuitenkin edistää tasa-arvoa, tukea kestävästä kehityksestä ja kunnioittaa ihmisoikeuksia.

Sopimuksista ja käytännöistä

Kansainvälinen sopimus ohjaa elävän kulttuuriperinnön suojelua Suomessa. Yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003 Unescon yleiskokouksessa. Tällä hetkellä sopimuksen piiriin kuuluu jo 180 valtiota. Yleissopimuksen tavoitteena on edistää elävän perinnön tunnistamista ja vaalimista. Suomi allekirjoitti sopimuksen vuonna 2013. Museovirasto vastaa sopimuksen toteuttamisesta Suomessa yhteistyössä monialaisen toimijaverkoston ja elävän perinnön rinkiä kanssa.

Unescon sopimukseen kuuluu aineettoman kulttuuriperinnön luettelointi. Luettelointia toteutetaan sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla. Aineettoman kulttuuriperinnön luetteloiden avulla tehdään eläviä perinteitä näkyviksi, tunnistetaan ja kuvataan niitä sekä välitetään niistä tietoa. Luettelot käsittävät sekä laajalle levinneitä perinteitä ja tietoutta että pienten ryhmien tapakulttuuria.

Suomessa elävää aineetonta kulttuuriperintöä luetteloidaan kahdella tasolla. Avoimessa elävän perinnön wikiluettelossa esitellään esimerkkejä eri yhteisöjen elävästä kulttuuriperinnöstä. Wikiluettelo tarjoaa yhtei-

söille mahdollisuuden tuoda oma perinteensä näkyväksi sekä osallistua kulttuuriperinnön monimuotoisuuden vaalimiseen. Se toimii jatkuvasti päivittyvänä tietolähteenä, joka kasvaa uusien sisältöjen myötä. Wikiluettelossa esiteltyjä perinteitä voidaan ehdottaa myös kansalliseen elävän perinnön luetteloon, jonka kohteista päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.

Elävän perinnön ringit ovat keskeinen työkalu Unescon sopimuksen toimeenpanossa Suomessa. Rinki toimii kohtaamispaikkana, jossa eri alojen perinteen harjoittajat, siirtäjät, kouluttajat, tutkijat sekä dokumentoinnin ja tallentamisen parissa työskentelevät toimijat voivat vaihtaa tietoa ja tehdä yhteistyötä.

Elävän perinnön rinkejä ovat

- Käsityörinki
- Luontorinki
- Kansanmusiikin ja kansantanssin rinki
- Suullinen rinki
- Saunarinki
- Limisaumaveneperinnerinki

Aineettomasta, elävästä kulttuuriperinnöstä luetteloineen ja elävän perinnön rinkeineen löytyy kattavasti tietoa Museoviraston ylläpitämältä sivustolta: <https://aineetonkulttuuriperinto.fi/>

Keitä elävän perinnön yhteisöt ovat?

Elävää perintöä voi harjoittaa yksin, yhdessä tai yhteisöissä. Kuka vain voi olla osa elävän perinnön yhteisöä, eikä sitä varten tarvitse olla minäkään yhteisön virallinen, rekisteröity jäsen. Yhteisö voi olla hyvin järjestäytyneenä, mutta se ei ole välttämätöntä.

Elävää perintöä vaalivat paikallisesti monet yhteisöt, kuten harrastusporukat ja työyhteisöt. Esimerkiksi luontoon liittyviä eläviä perinteitä siirtää ja vaalii Suomessa laaja kenttä luonto-, ulkoilu-, liikunta-, retkeily-,

metsästys- ja kalastusjärjestöjä. Myös ammatinharjoittamisen ympärille voi muodostua yhteisö, joka vaalii toiminnassaan elävää perinnettä.

Aineettoman, elävän kulttuuriperinnön tietojen ja taitojen siirtämisessä merkittävässä roolissa on niin sanottu vapaa sivistystyö (muun muassa tutkintoon johtamattomat ja kaikille avoimet opinnot, joita tarjotaan esimerkiksi kansanopistoissa ja työväenopistoissa).

Oppilaitoksissa välitetään perinnetietoa ja osaamista opettamalla sitä käytännössä. Eri alojen ja taitojen täydennyskoulutusmahdollisuuksien tarjoamisen lisäksi nämä tahot ovat tärkeitä työnantajia elävän perinnön osaajille.

Suomessa kansalaisjärjestötoiminnalla on pitkät perinteet. Alueellisesti järjestöillä on tärkeä rooli elävän perinnön vaalimisessa. Suuri osa yhdistyksistä toimii etenkin paikallistasolla vapaaehtoisvoimin, mutta niissä voi olla myös palkattuja työntekijöitä. Kulttuuri- ja harrastusyhdistykset voivat toimia esimerkiksi kotiseututyön, esittävien taiteiden, käsitöiden ja suullisen perinteen parissa.

Miten lähteä liikkeelle oman elävän perinnön suojelemisessa ja vaalimisessa sekä yhteistyössä museon kanssa?

1. Tutustukaa *Aineeton kulttuuriperintö* -sivustoon (<https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi>) ja elävän perinnön wikiluetteloon (<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>).
2. Hyödyntäkää *Meidän perintömme* -kortteja, jotka on suunniteltu auttamaan yhteisöjä ja yksilöitä tunnistamaan, määrittelemään ja arvioimaan elävää perintöä itsenäisesti. Kortit toimivat myös harjoituksena oman perinteen luettelointiin elävän perinnön wikiluetteloon. Liite 1.
3. Viekkää yhdessä perinteenne elävän perinnön wikiluetteloon. Luettelointi auttaa tekemään omaa perinnettä näkyväksi ja tunnistamaan siihen liittyviä arvoja ja merkityksiä sekä kokoamaan yhteen perinteen harjoittajia.

4. Jos oma elävä perintönne sopii aiheensa puolesta johonkin elävän perinnön ringeistä, liittykää mukaan elävän perinnön rinkitoimintaan.

5. Miettikää ja ideoikaa, millaista yhteistyötä haluaisitte museon kanssa tehdä elävän perinnön näkökulmasta.

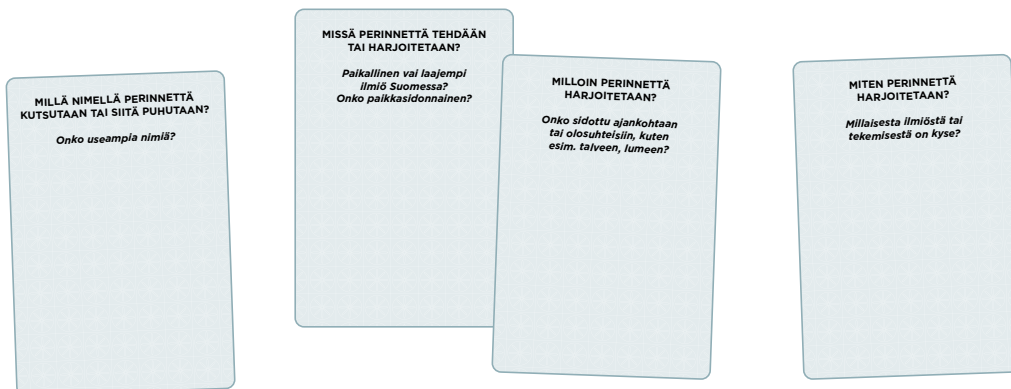
6. Olkaa museoon ja sen yhteyshenkilöön yhteydessä, niin aloitetaan yhteinen keskustelu elävän perinnön yhteistyöstä!

Neuvoja voi kysyä Museovirastosta, joka vastaa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimuksen toimeenpanosta Suomessa.

MEIDÄN PERINTÖMME -KORTIT (Liite 1. Sivut 45–54)

Meidän perintöemme -keskustelukortit on tarkoitettu avuksi yhteisöjen tai yksilöiden harjoittaman elävän perinnön tunnistamiseen, määrittelyyn ja arvioimiseen itsenäisesti. Ne myös valmentavat yhteisöä luetteloimaan perinteensä elävän perinnön wikiluetteloon.

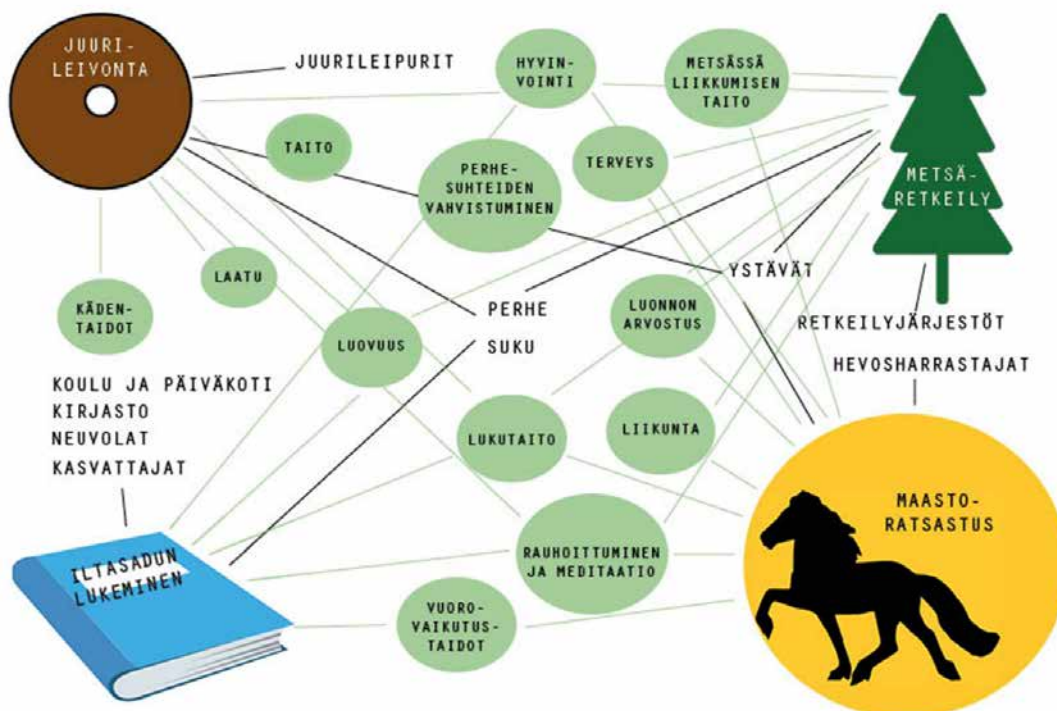
Kortit voi tulostaa paksulle paperille ja käyttää niitä keskustelun pohjana. Vastauksia voi ja kannattaa kirjata ylös muistiin, sillä osa kysymyksistä on samoja kuin elävän perinnön wikiluetteloinnissa käytetään ja vastauksia voi näin hyödyntää myöhemminkin.

ELÄVÄN PERINNÖN SUUNNISTUSKARTTA

Elävän perinnön suunnistuskartta auttaa hahmottamaan, mitä elävä perintö tarkoittaa ja millaisia merkityksiä siihen liittyy.

1. Pohtikaa pareittain, mitä elävää perintöä tai perinteitä vaalitte omassa elämässänne. Miettikää myös, mitä arvoja ja merkityksiä niihin liittyy sekä millaisia yhteisöjä ne koskettavat. Miksi nämä perinteet ovat tärkeitä?
2. Merkitkää perinteet, niihin liittyvät yhteisöt ja merkitykset suunnistuskartalle.
3. Tarkastelkaa, löytyykö samoja eläviä perinteitä ja yhtymäkohtia perinteidenne välillä.
4. Luonnostelkaa käsittekartta löydöksistänne ja havainnollistakaa, miten perinteet, merkitykset ja yhteisöt liittyvät toisiinsa.

Esimerkki *Elävän perinnön suunnistuskartasta*. Kuva: Reetta Karhunkorva & Leena Paaskoski.

ELÄVÄN PERINNÖN POHDIN

Elävän perinnön pohdin tarjoaa kysymyksiä, joiden avulla museo voi pohtia eri näkökulmista, miten elävä perintö voisi nivoutua osaksi museon päivittäistä toimintaa. Kysymyksiä voi hyödyntää museon strategisessa suunnittelussa ja elävän perinnön työn käynnistämisessä sekä suunnittelussa.

1. Elävä perintö arjen museoajattelussa
 - Miten elävän perinnön näkökulma voisi tulla osaksi arkisia keskusteluita ja rutiineja museossa, esimerkiksi tiimityössä ja erilaisissa palavereissa?
2. Elävän perinnön näkökulma hanketyössä
 - Miten elävä perintö ja elävän perinnön yhteisöt huomioidaan hankkeiden suunnittelussa ja rahoitusten haussa?
3. Elävän perinnön näkökulma sidosryhmätyössä
 - Millaisia elävän perinnön yhteisöjä museon toimialaan tai -alueeseen liittyy?
 - Millaista elävän perinnön yhteistyötä heidän kanssaan voisi tehdä?
 - Mitä eläviä perinteitä liittyy jo olemassa oleviin sidosryhmiin? Mitä museo voi tehdä sidosryhmien kanssa perinteiden vahvistamiseksi?
4. Elävän perinnön näkökulma osana museon toimintasuunnittelua
 - Miten elävän perinnön näkökulma näkyy museon toiminnan eri osa-alueilla vuosittain?
 - Jos museolla on käytössään vuosikello, miten elävä perintö on esillä museon toiminnassa vuoden aikana?
5. Elävä perintö osana museopedagogiikkaa
 - Miten museopedagoginen osallistava työskentely erilaisten yhteisöjen kanssa voisi tukea elävän perinnön harjoittamista, vahvistamista ja vaalimista?
 - Millä tavoin elävä perintö näkyy museopedagogiikassa sekä toiminnan kohteena että käytännön tekemisenä?
 - Millaisia pedagogisia työkaluja, materiaaleja ja koulutuksia museo voisi tuottaa elävän perinnön vahvistamiseksi?
 - Miten museo voi koota yhteen elävän perinnön harjoittajia ja saada sille uusia harjoittajia?

6. Elävä perintö osana museon viestintää
 - Millä tavalla museo nostaa viestinnässään esiin elävää perintöä?
 - Voisiko museo nostaa elävän perinnön esiin erityisesti Elävän perinnön kansainvälisenä päivänä 17.10.?
 - Voisiko Museoviraston aineettoman kulttuuriperinnön kanavien seuraaminen innostaa tarttumaan esillä oleviin valtakunnallisiin ja alueellisiin elävän perinnön teemoihin ja tapahtumiin museon viestinnässä?
7. Elävä perintö osana museon tapahtumien ja työnäytösten järjestämistä
 - Voisiko museo kaikissa tapahtumissaan ja työnäytöksissään huomioida elävän perinnön yhteisöt ja tukea heidän perinteidensä harjoittamista?
8. Elävän perinnön näkökulma osana kokoelma- ja tallennustoimintaa
 - Miten museo voisi tehdä elävän perinnön yhteisöjä osallistavaa ja elävää perintöä vahvistavaa kokoelma- ja tallennustyötä?
 - Millaisia uudenlaisia kokoelma- ja tallennustyön muotoja elävän perinnön näkökulma voi synnyttää?
 - Miten vaalimme elävissä ihmisissä olevia tietoja ja taitoja?
 - Miten voimme käyttää museon tallentamia kokoelmia elävän perinnön vahvistamisessa yhdessä yhteisöjen kanssa?
9. Elävä perintö osana näyttelytoimintaa
 - Miten museo voisi osallistaa elävän perinnön yhteisöjä elävää perintöä käsittelevän näyttelyn suunnitteluun ja toteutukseen?
 - Miten vuorovaikutteinen näyttelyprosessi elävän perinnön yhteisön kanssa voisi edistää museon ja yhteisön vastavuoroista oppimista? Mitä museo voi oppia perinteistä ja mitä yhteisöt voivat oppia museon kautta itsestään?
10. Uudet toimintamuodot
 - Millaisia aivan uusia toimintamuotoja museo ja elävän perinnön yhteisöt voivat kehittää yhdessä osaksi museon arkea?
 - Missä ja miten museo voi omien vahvuksiensa ja osaamisensa avulla toimia elävän perinnön vahvistamiseksi, muuallakin kuin museorakennuksessa?

V • MUSEOT AINEETTOMASSA KÄÄNTEESSÄ

Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisessa ohjelmassa vuoteen 2030 (Mattila (toim.) 2018) aineeton kulttuuriperintö on tunnistettu yhdeksi uudeksi, museoalan kehittämisessä huomioon otettavaksi tärkeäksi näkökulmaksi. Elävän perinnön työn selkiyttäminen ja vahvistaminen museoissa edistää museoiden toimintaa yhä tiiviimmin yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa, mikä on yksi museopoliittisen ohjelman tavoite.

Suomalainen museokenttä on alusta asti ollut mukana elävän perinnön työssä esimerkiksi osallistumalla elävän perinnön rinkityöhön ja viemällä aktiivisesti eläviä perinteitä aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin. Tämä työ museoissa hakee kuitenkin vielä monin tavoin muotoaan. Se sisältää runsaasti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia ja sitä on usein tulkittu liian suppeasti. Ammatillisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyötä on tehty TAKO-verkostossa jo pitkään, mutta elävän perinnön näkökulmasta yhteistyön ja työnjaon pohtiminen on vasta alullaan. Vaikuttavampaa museotyötä voidaan tehdä tunnistamalla museoissa selvemmin, mitä aineeton kulttuuriperintö on, missä sitä harjoitetaan ja ketkä sitä harjoittavat. Lisäksi on pohdittava, mikä on sen merkitys museotyölle, ja kenties otettava se jopa yhdeksi museotyön keskeiseksi lähtökohdaksi, osaksi museokonsepteja ja -strategioita. Elävän perinnön työn selkeyttäminen ja vahvistaminen museoissa auttaa museoita löytämään uudenlaisia mahdollisuuksia vaikuttavaan museotyöhön. Museot löytävät uusia vahvuuksia, kehittävät osaamistaan ja profiloituvat uudella tavalla.

Elävä perintö on läsnä ihmisten ja yhteisöjen elämässä. Se on jotakin merkityksellistä, jota ihmiset ja yhteisöt haluavat vaalia elämässään ja siirtää eteenpäin, ja joka vahvistaa kestävyyttä ja kunnioittaa ihmisoikeuksia. Sen keskiössä ovat elävän perinnön yhteisöt ja ryhmät ja heidän oman kulttuuriperintönsä vaaliminen. Elävä perintö on sitä, mitä yhteisöt, ryhmät sekä yksilöt tunnistavat omaksi kulttuuriperinnökseen ja pitävät merkityksellisenä, elävänä ja uudistuvana. Elävää perintöä suojellaan parhaiten harjoittamalla ja uudistamalla perinteitä ja siirtämällä niitä eteenpäin uusille sukupolville. Elävä perintö säilyy parhaiten elämällä.

Elävän perinnön vahva yhteisölähtöisyys ja sen suojelemisen erityispiirteet uudistavat käsitystä kulttuuriperinnöstä ja kulttuuriperintötyöstä. Samalla ne muuttavat myös museotyötä, koska huomio on perinteitä harjoitettavissa elävissä yhteisöissä ja ryhmissä sekä prosesseissa, jotka ylläpitävät ja välittävät elävää perintöä sukupolvelta toiselle. Elävän perinnön suojeleminen voidaan nähdä niiden olosuhteiden tukemisena ja vah-

vistamisena, jotka mahdollistavat elävän perinnön jatkuvan kehityksen, uudelleen tukinnan ja välittämisen tuleville sukupolville. Yhteisöjen tulee olla itse määrittämässä ja luetteloimassa aineetonta kulttuuriperintöään ja mukana myös sen hallinnoinnissa. Elävää perintöä ei voi tallentaa museokokoelmiin elävässä muodossa. Museoiden pitää löytää keinoja, joilla ne voivat vahvistaa ja tukea eläviä, jatkuvasti uudistuvia ja yhteisöjen ylläpitämiä perinteitä. Elävän perinnön ”museokokoelmat” ovat siten ihmisissä ja yhteisöissä eläviä tietoja, taitoja, maailmankuvia ja toimintaa. Elävän perinnön työssä yhteisöt ja ryhmät on otettava vahvasti mukaan koko kulttuuriperintöprosessiin.

Elävän perinnön työ museoissa lisää kulttuuriperinnön yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja merkitystä. Se muuttaa kulttuuriperintö- ja museotyötä aiempaa voimakkaammin yhteisöjä osallistavaan suuntaan. Elävä perintö tuo museot vahvemmin mukaan ihmisten, yhteisöjen ja ryhmien elämään. Sillä on myös tärkeä rooli kestävyysmurroksessa ja siten museoiden vahvistuva elävän perinnön työ edistää Euroopan unionin Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden toteutumista. Yksi elävän perinnön muodoista onkin tulevaisuusperintö, joka tähtää kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen kestävyysmurroksen kautta.

LÄHTEET

Aineeton kulttuuriperintö -verkkosivusto. Museovirasto. <https://aineetonkulttuuriperinto.fi/> (21.1.2026).

Bohman, Stefan 2003. ”Vad är museivetenskap, och vad är kulturarv?” *Museer och kulturarv. En museivetenskaplig antologi*, 9–24. Red. Lennart Palmqvist & Stefan Bohman. 2:a upplagan. Stockholm: Carlssons.

Harrison, Rodney & DeSilvey, Caitlin & Holtorf, Cornelius & Macdonald, Sharon & Bartolini, Nadia & Breithoff, Ester & Fredheim, Harald & Lyons, Antony & May, Sarah & Morgan, Jennie & Penrose, Sefryn 2020. *Heritage Futures. Comparative Approaches to Natural and Cultural Heritage Practices*. London: UCL Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv13xps9m>.

Harrison, Rodney & Paaskoski, Leena 2025. ”Heritage Futures.” *PITCH Glossary: making sense of carbon cultures & cultural heritage*. Website. EU Horizon Europe project ”Petroculture’s Intersections with the Cultural Heritage sector in the context of green transitions (PITCH)”. <https://pitch-horizon.eu/news/pitch-glossary/> (21.1.2026).

Häyhä, Heikki & Jantunen, Sari & Paaskoski, Leena 2015. *Merkitysanalyysimenetelmä*. Suomen museoliiton julkaisuja 64. Helsinki: Suomen museoliitto.

Kamppinen, Matti & Hakamies, Pekka 2013. *The Theory of Culture of Folklorist Lauri Honko, 1932–2002. The Ecology of Tradition*. Lewiston (NY): Edwin Mellen Press.

Kanerva, Anna & Mitchell, Ritva 2015. ”Johdanto.” *Elävä aineeton kulttuuriperintö. Hankkeen loppuraportti*, 15–31. Toim. Anna Kanerva & Ritva Mitchell. Cuporen verkkojulkaisuja 28. Helsinki: Museovirasto & Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cupore.

Karhunkorva, Reetta 2024. *Perhesuhteita ja sukusiteitä metsään. Opas metsänomistajaperheiden metsäsuhtedekeskusteluun*. Lusto julkaisuja 8. Punkaharju: Suomen Metsä-museo Lusto.

Karhunkorva, Reetta & Paaskoski, Leena 2025. ”Museo aineettomassa käänteessä. Metsäsuhteet muuttivat museon.” *Aineeton kulttuuriperintö. Käsite, käytäntö, politiikka*, 276–288. Toim. Heidi Henriikka Mäkelä & Outi Valo. Tietolipas 296. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Knaapi, Helkamari 2019. *Tapion tarhoissa ja Ahdin apajilla. Selvitys valtakunnallisen metsästys- ja kalastusmuseotoiminnan kehittämismahdollisuuksista*. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:14. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö.

Koski, Anna-Kaisa & Karhunkorva, Reetta & Paaskoski, Leena 2020. *Luston malli – Museo, sidosryhmät ja yhteiskunta*. Luston julkaisuja 3. Savonlinna: Lusto – Suomen Metsämuseo.

Lillbroända-Annala, Sanna 2014. ”Kulttuuriperintö prosessina ja arvottamisen välineenä.” *Muuttuva kulttuuriperintö*, 19–40. Toim. Tytti Steel, Arja Turunen, Sanna Lillbroända-Annala & Maija Santikko. Ethnos-toimite 16. Helsinki: Ethnos ry.

Mattila, Mirva (toim.) 2018. *Mahdollisuuksien museo. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Miettinen, Timo 2020. *Sivistysihanteen jäljillä. Sivistys on aina elänyt ajassa ja ollut mukana muutoksessa*. Sitra muistio. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/sivistysihanteen-jaljilla/> (22.1.2026).

Mäkelä, Heidi Henriikka & Valo, Outi 2025. ”Aineettoman kulttuuriperinnön käsite, käytäntö, politiikka ja tutkimus Suomessa.” *Aineeton kulttuuriperintö. Käsite, käytäntö, politiikka*, 15–56. Toim. Heidi Henriikka Mäkelä & Outi Valo. Tietolipas 296. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Paaskoski, L. & Uronen, N. & Karhunkorva, R. & Kyllönen, E. & Ronkanen, P. & Aalto, A. & Berezkin, V. & Heikkilä, K. & Juva, T. & Kankaanpää, I. & Kokki, S. & Lepistö, L. & Matilainen, M. & Nissinen, M. & Oinonen, M. & Paajanen, K. & Pulkkinen, P. & Rikala, M. & Smirnova, M. & Sutinen, A. & Vaittinen, A. & Vihavainen, T. 2024. *Kohti ekososiaalista sivistystä. Suomen Metsämuseo Luston hakemus Vuoden museo -kilpailuun 2024*. Punkaharju: Suomen Metsämuseo Lusto.

Paaskoski, Leena & Karhunkorva, Reetta 2025. ”Museo kulttuurisen kestävyysmurroksen vaikuttajana.” *Suomen Museo 2024*, 96–114. <https://doi.org/10.51808/suomenmuseo.147194>.

Paaskoski, Leena & Karhunkorva, Reetta 2026. *Metsäsivistys*. Metsäkulttuurisanasto. Suomen Metsämuseo Lusto. <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2026/01/metsakulttuuri-sanasto.pdf> (23.1.2026).

Paaskoski, Leena & Siivonen, Katriina & Vähäkari, Noora & Latvala-Harvilahti, Pauliina & Pelli, Päivi & Granlund, Maria & Hujala, Teppo 2022. *Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön*. Luston julkaisuja 6. Savonlinna: Suomen Metsämuseo Lusto. <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2022/03/lusto-dynaaminen-museo.pdf> (21.1.2026).

Rönkkö, Marja-Liisa 2014. ”Jokainen ihminen on museo.” *Muuttuva kulttuuriperintö*, 299–319. Toim. Tytti Steel, Arja Turunen, Sanna Lillbroända-Annala & Maija Santikko. Ethnos-toimite 16. Helsinki: Ethnos ry.

Siivonen, Katriina 2013. ”Kestävä aineellinen ja aineeton kulttuuri. Perinne, kulttuurin perinnöllisyys ja kulttuuriperintö Myrsky-taidehankkeessa.” *Mitä on kulttuuriperintö?*, 318–335. Toim. Outi Tuomi-Nikula, Riina Haanpää & Aura Kivilaakso. Tietolipas 243. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Siivonen, Katriina 2019. ”Intangible cultural heritage will revolutionise the future.” *Wohin geht die Reise? Eine Geburtstagsgabe für Johanna Rolshoven 2019*, 93–97. Eds. Sabine Eggmann, Susanna Kolbe & Justin Winkler. Basel: Akroama.

Siivonen, Katriina 2020. ”Metsäsuhde kulttuurisesti kestäväenä tulevaisuusperintönä.” *Metsät ja kulttuurinen kestävyys*, 10–23. Toim. Leena Paaskoski, Heikki Roiko-Jokela & Marko Rikala. Vuosilusto 13. Punkaharju: Lusto – Suomen Metsämuseo & Metsähistorian Seura. <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2025/07/vuosilusto13.pdf> (21.1.2026).

Siivonen, Katriina 2022. ”Tulevaisuusperintö kulttuurisen kestävyysmurroksen välineenä.” *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*, 419–433. Toim. Hanna-Kaisa Aalto, Katriina Heikkilä, Pasi Keski-Pukkila, Maija Mäki & Markus Pöllänen. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>.

Smith, Laurajane 2006. *Uses of heritage*. London & New York: Routledge.

Tuomi, Ilona (toim.) 2025. *Tarinoita nuotioilta. Etelä-Karjalan eräperintö ennen ja nyt*. Lappeenranta: LAB-ammattikorkeakoulu.

Tuomi-Nikula, Outi & Haanpää, Riina & Kivilaakso, Aura 2013. ”Kulttuuriperintökysymysten jäljillä.” *Mitä on kulttuuriperintö?*, 12–30. Toim. Outi Tuomi-Nikula, Riina Haanpää & Aura Kivilaakso. Tietolipas 243. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

UNESCO 2003. *Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO. Ratifioitu Suomessa 16.5.2013 (Valtioneuvoston asetus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta, 47/2013). <https://ich.unesco.org/en/convention> (21.1.2026).

**MILLÄ NIMELLÄ PERINNETTÄ
KUTSUTAAN TAI SIITÄ PUHUTAAN?**

Onko useampia nimiä?

**MISSÄ PERINNETTÄ TEHDÄÄN
TAI HARJOITETAAN?**

Paikallinen vai laajempi ilmiö Suomessa?

Onko paikkasidonnainen?

**MILLOIN PERINNETTÄ
HARJOITETAAN?**

Onko sidottu ajankohtaan tai olosuhteisiin,
kuten esim. talveen, lumeen?

**MITEN PERINNETTÄ
HARJOITETAAN?**

Millaisesta ilmiöstä tai
tekemisestä on kyse?

**ONKO PERINTEESTÄ ERILAISIA
VERSIOITA?**

Millaisia?

**KETKÄ TEKEVÄT, HARJOITTAVAT
TAI TUNTEVAT PERINNETTÄ?**

Onko tiettyjä kriteerejä, kuka voi tehdä?

Millaisia, ketkä?

MIKSI PERINNETTÄ TEHDÄÄN?

Onko jokin tavoite tai tarkoitus?

Harrastus vai elinkeino?

**MITÄ ESINEELLISTÄ TAI
MUUTA AINEELLISTA PERINTÖÄ
ILMIÖÖN LIITTYY?**

Tarvitaanko perinteen tekemiseen jotakin esineitä
tai syntykö sen tuloksena jotakin aineellista?

KEITÄ MUITA TAHOJA PERINTEESEEN / ILMIÖÖN LIITTYY?

Onko yhteistyökumppaneita tai laajempi taitajajoukko?

MILLOIN PERINNE ON ALKANUT?

Miten vanha ilmiö kyseessä: yleisesti tai tässä yhteisössä?

MIKÄ PERINTEESSÄ / ILMIÖSSÄ ON PYSYNYT ENNALLAAN?

Työväline, taito, käytäntö, paikka tms.?

MIKÄ PERINTEESSÄ / ILMIÖSSÄ ON AJAN MYÖTÄ MUUTTUNUT?

Työväline, taito, käytäntö, paikka, tarkoitus...?

**MITEN JA KENEN KAUTTA
TAITOJA JA TIETOJA SIIRTYY
SUKUPOLVIEN VÄLILLÄ?**

Perhepiirissä, kursseilla, mestarilta kisällille,
kirjallisin ohjein?

**ONKO YHTEISÖLLÄ RESURSSIJA
OSALLISTUA PERINNETTÄ
ESITTELEVIIN TAPAHTUMIIN?**

Muun muassa matka- ja
materiaalikulut, miten katetaan?

**ONKO PERINTEEN SÄILYMINEN
UHATTUNA?**

Miltä tulevaisuus näyttää,
millaisia uhkia voisi olla?

**MITEN PERINTEEN PARIIN
SAATAISIIN UUSIA IHMISIÄ?**

Vai tuleeko niitä jatkuvasti "itsestään"?
Halutaanko mukaan lisää väkeä?

**ONKO YHTEISÖSSÄNNE HENKILÖ
TAI HENKILÖITÄ, JOTKA VOIVAT
OSALLISTUA JA SITOUTUA MUSEO-
YHTEISTYÖN RAKENTAMISEEN?**

Kuka tai ketkä?

**ONKO PERINNETÄ TALLEN-
NETTU TAI DOKUMENTOITU?
JOS, MITEN?**

Millaisissa kokoelmissa, kenen hallussa?

LUSTON JULKAISUJA -SARJA

1. METSÄSUHTEIDEN KENTTÄ (2017)

Reetta Karhunkorva, Sirpa Kärkkäinen & Leena Paaskoski

2. METSÄSUHDEMENETELMÄ (2019)

Tuulikki Halla, Reetta Karhunkorva, Sirpa Kärkkäinen & Leena Paaskoski

3. LUSTON MALLI - MUSEO, SIDOSRYHMÄT JA YHTEISKUNTA (2020)

Anna-Kaisa Koski, Reetta Karhunkorva & Leena Paaskoski

4. KATSAUS METSÄALAN TULEVAISUUSTÖIHIN (2021)

Teppo Hujala, Päivi Pelli, Jakob Donner-Amnell & Leena Paaskoski (toim.)

5. METSÄKULTTUURINEN KESTÄVYYS (2022)

Leena Paaskoski, Matti Heikurainen & Pauliina Latvala-Harvilahti (toim.)

6. DYNAAMINEN MUSEO JA TULEVAISUUSPERINTÖVERSTAS. KÄSIKIRJA MUSEOIDEN EKOSOSIAALISEEN SIVISTYSTYÖHÖN (2022)

*Leena Paaskoski, Katriina Siivonen, Noora Vähäkari, Pauliina Latvala-Harvilahti,
Päivi Pelli, Maria Granlund & Teppo Hujala*

7. MUSEOT JA TULEVAISUUSAJATTELU (2024)

Asta Vaittinen, Mona Taipale, Maria Granlund & Leena Paaskoski

8. PERHESUHTEITA JA SUKUSITEITÄ METSÄÄN. OPAS METSÄNOMISTAJAPERHEIDEN METSÄSUHDEKESKUSTELUUN (2024)

Reetta Karhunkorva

9. THE DYNAMIC MUSEUM AND HERITAGE FUTURES WORKSHOP. A HANDBOOK FOR ECO-SOCIAL BILDUNG WORK IN MUSEUMS (2025)

*Leena Paaskoski, Katriina Siivonen, Noora Vähäkari, Pauliina Latvala-Harvilahti,
Päivi Pelli, Maria Granlund & Teppo Hujala*

Suomen
Metsämuseo

LUSTO